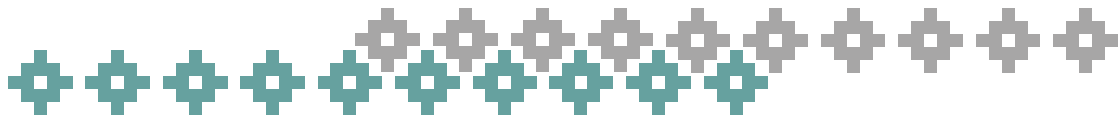

Profilul femeilor victime ale violenței

Profilul femeilor victime ale violenței

“Profilul femeilor victime ale violenței”, 2016

Autoare text: *Maria Vremiş*

Coordonare: *Aurelia Spătaru*

Design și machetare: *Ion Axenti*

Această notă analitică face parte dintr-o **serie de profiluri ale femeilor și fetelor** din anumite grupuri sub-reprezentate din Moldova, care provin din medii socio-economice sau geografice defavorizate (*femei migrante, din mediul rural, de etnie romă, victime ale violenței*), care se află în condiții de sănătate speciale (*femei cu dizabilități, care trăiesc cu HIV, sau în etate*), sau care sunt mai puțin prezente în careva sectoare (*femeile în poziții alese și numite, în funcții de decizie pe domenii profesionale, în economie și afaceri*).

Scopul profilurilor este de a informa publicul, în bază de evidențe/date, despre avantajele, capacitățile și potențialul de care dispun grupurile de femei analizate și contribuția care acestea o pot aduce la dezvoltare, mediile lor de interacțiune, oportunitățile de care beneficiază sau sunt lipsite, limitările și obstacolele cu care se confruntă. Profilurile includ analiza factologică în cadrul grupului vulnerabil descris (pe sub-populațiile acestuia) și comparația cu grupul opus (nevulnerabil) de femei (uneori și cu grupul de bărbați corespondent), au fost combinate și utilizate date cantitative și calitative din diferite surse oficiale (statistici oficiale și administrative) și independente (studii, sondaje) disponibile.

Documentul este destinat factorilor de decizie, elaboratorilor de politici, societății civile și publicului larg și urmărește sporirea nivelului de înțelegere a datelor și exemplificarea utilizării datelor statistice dezagregate multi-dimensional în vederea identificării măsurilor de intervenție necesare în promovarea egalității, incluziunii și coeziunii, non-discriminării și acceptării grupurilor sub-reprezentate de femei.

Reproducerea totală sau parțială a conținutului acestei publicații este autorizată cu condiția indicării clare și exacte a sursei.

Acest material a fost elaborat cu suportul Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) și a Entității Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) în cadrul Proiectului comun ONU “Consolidarea sistemului statistic național” implementat împreună cu Biroul Național de Statistică (BNS).

Opiniile exprimate în document aparțin autorului și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al agențiilor ONU sau al BNS.

Profilul femeilor victime ale violenței/ Maria Vremiş; Biroul Național de Statistică, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women). – Chișinău: S. n., 2016 (F.E.-P. “Tipografia Centrală”). – 48 p., Referințe bibliogr. în subsol. – 300 ex.

ISBN 978-9975-53-652-3.

[364.262+316.346.2]-055.2(478)(083.41)

V 98

Cuprins

Preambul.....	4
I. Prezentarea grupului.....	5
II. Capitalul social, potențialul femeilor victime ale violenței.....	19
III. Mediul de interacțiune a femeilor victime ale violenței.....	22
IV. Oportunități de care beneficiază sau sunt private femeile victime ale violenței.....	28
V. Limitări, bariere, obstacole cu care se confruntă femeile victime ale violenței în societate	37
Concluzii și recomandări	46

Abrevieri

BNS	-	Biroul Național de Statistică
CDF	-	Centrul de Drept al Femeilor
EMD	-	Echipe multidisciplinare
OMS	-	Organizația Mondială a Sănătății
PNAEG	-	Programului Național de Asigurare a Egalității de Gen pe anii 2010-2015
SNR	-	Sistemul Național de Referire

Preambul

Violența împotriva femeilor este recunoscută drept un fenomen, prezent la nivel mondial, iar Republica Moldova nu este o excepție în acest sens. Elaborarea și adoptarea Programului Național de Asigurare a Egalității de Gen pe anii 2010-2015 (PNAEG) de către Guvernul Republicii Moldova confirmă eforturile statului privind alinierea la standardele internaționale de promovare a egalității de șanse între bărbați și femei, prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie.

În prezent, este în curs de elaborare un nou Program național de asigurare a egalității de gen pentru anii 2016-2020, chemat să răspundă tendințelor de dezvoltare a politicilor în domeniu pe plan internațional și național. Noul document urmează să fie conectat la prioritățile Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, Strategia Egalității de gen a Consiliului Europei pentru anii 2014-2017, Convenția Europeană privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și violenței în familie, Acordul de Asociere RM-UE.

Importanța promovării politicilor respective în republică este confirmată de faptul că societatea moldovenească continua să rămână una patriarhală, femeile fiind cele expuse stereotipurilor de gen, iar relațiile tradiționale dintre genuri reduc eforturile statului în promovarea și implementarea politicilor de combatere a oricărui tip de violență față de femei, afectează impactul politicilor de abordare complexă a egalității între femei și bărbați.

În conformitate cu legislația Republicii Moldova¹, “Prevenirea și combaterea violenței în familie fac parte din politica națională de ocrotire și sprijinire a familiei și reprezintă o importantă problemă de sănătate publică, pentru consolidarea, ocrotirea și sprijinirea familiei, pentru asigurarea respectării principiilor fundamentale ale legislației referitor la familie, egalității de șanse între femei și bărbați în realizarea dreptului lor uman la viață fără violență”.

Nota analitică dată urmărește de a observa fenomenul violenței împotriva femeilor, în special a violenței în familie, formele de violență persistente în societatea moldovenească, factorii care conduc la violență și consecințele acesteia.

¹ Legea nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie

I. Prezentarea grupului

Raporturile, istoric inegale, de putere între bărbați și femei au condus la dominația primilor asupra femeilor și discriminarea lor în societate în general, iar violența împotriva femeilor este recunoscută drept unul dintre mecanismele sociale prin care femeile sunt plasate într-o poziție subordonată față de bărbați². Datorită particularităților sale fiziologice și psihologice care le deosebesc de bărbați, dar și a culturii toleranței cu asumarea rolului de gen formate încă din copilărie, femeile și fetele sunt expuse unui risc mai pronunțat de a deveni victime ale violenței bazate pe gen în familie, dar și în comunitate, formele căreia sunt exprimate prin acțiuni abuzive de ordin fizic, inclusiv cu caracter sexual, psihologic, spiritual și economic³. Toate aceste forme de violență rezultă în prejudicii de ordin moral și material, precum și în victimizări repetate cu distorsionare a percepțiilor și atitudinilor privind acest fenomen, în esență constituind o încălcare bazată pe identitatea sexuală a drepturilor fundamentale umane, dar și un obstacol major la realizarea principiului egalității între femei și bărbați.

Însăși violența, ca fenomen social, implică în sine două forme de derulare propriu-zisă – violența domestică (din partea soțului/partenerului) și actele de violență produse de către alte persoane asupra femeilor în afara familiei în cadrul comunității, prima formă însă avînd loc mult mai frecvent. În confirmare, datele studiului BNS privind „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*” relatează că, fiecare a șasea femeie în vîrstă de 15-64 ani (63,4%) pe parcursul vieții este supusă unei forme anumite de violență în familie, iar 5,9% dintre acestea în afara familiei. Dacă violența în afara familiei poartă în sine un caracter spontan, atunci violența în familie reprezintă un fenomen cu caracter ciclic, care nu se oprește de la sine, sporind în intensitate și gravitate în timp. De menționat că, mediul de reședință, statutul social și economic, starea civilă, dar și vîrsta femeii joacă un rol important asupra vulnerabilității acesteia față de violența în familie. Prin urmare, pentru o mai bună direcționare a măsurilor de prevenire, intervenție și monitorizare a acestui fenomen, definirea profilului femeilor victime este extrem de importantă. În acest sens, datele aceluiași studiu BNS reflectă că, cel mai frecvent victime ale acestui fenomen sunt femeile din mediul **rural** (68,2%), rata prevalenței violenței pe parcursul vieții asupra acestora fiind mai ridicată cu 10,8 p.p. față de cea a femeilor din mediul urban (57,4%). De asemenea, prevalența cazurilor de violență pe parcursul ultimelor 12 luni asupra femeilor rurale (33,1%) este de circa 1,8 ori mai ridicată față de cea a femeilor urbane (18,8%)⁴. Aceste date sunt, de altfel, reconfirmate și de către statisticile oficiale ale Ministerului Afacerilor Interne, care arată că, 65,5%

² Declarația privind Eliminarea Violentei față de Femei a Asambleei Generale a ONU. Ședința plenară 85 din 20 decembrie 1993, A/RES/48/104. <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm>

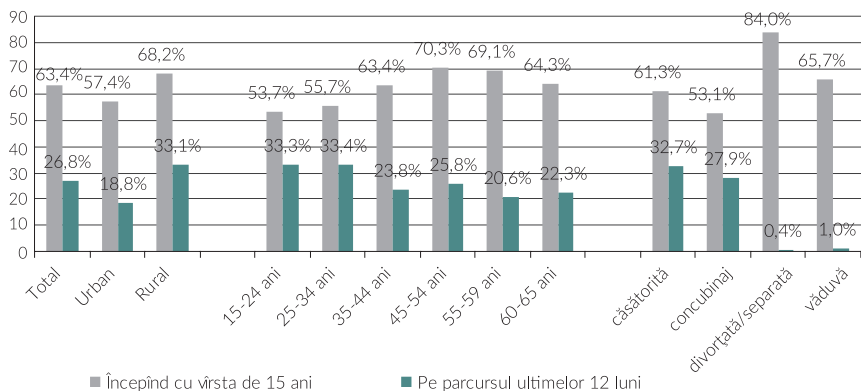
³ Legea nr.45 din 01.07.2007, privind prevenirea și combaterea violenței în familie

⁴ BNS/UN (2011). *Violența față de femei în familie în Republica Moldova*. În baza studiului respectiv este prezentată prevalența violenței pe parcursul vieții și în ultimele 12 luni predecesoare studiului. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

din toate cazurile de violență în familie (infrafracțiuni și incidente) sesizate, care au fost înregistrate în anul 2014, au parvenit din mediul rural⁵.

Violența în familie afectează și persistă în rândul femeilor din toate grupurile de **vârstă**. Conform studiului BNS sus menționat, ponderea cea mai ridicată a femeilor victime ale diferitor forme ale violenței în familie pe parcursul vieții începînd cu vârsta de 15 ani se regăsește în rândul celor cu vârsta de 45-54 ani (70,3%) și celor de 55-59 ani (69,1%). Totodată, și peste jumătate dintre femeile tinere, în vîrstă de 15-44 ani se confruntă cu cazuri de violență în familie. Cel mai frecvent pe parcursul vieții s-au confruntat cu cazuri de violență din partea soțului/partenerului de viață, fost sau curent, femeile divorțate sau separate (84%) și cele văduve (65,7%), iar cel mai rar - cele care trăiesc în concubinaj (53,1%). O imagine clară asupra intensității fenomenului respectiv oferă datele privind prevalența violenței în familie pe parcursul ultimelor 12 luni, care, arată că 26,8% dintre femeile de 15-65 ani pe parcursul ultimului an s-au confruntat cu cel puțin una din formele de violenței (psihologică, fizică sau sexuală) în familie din partea soțului/partenerului de viață. Cele mai afectate sunt femeile tinere de 15-34 ani (peste 1/3 din cazuri), iar în rândul femeilor adulte și vîrstnice intensitatea fenomenului dat este puțin mai redusă, ratele prevalenței acestea variînd de la 1/5 la 1/4 din cazuri⁶ (Figura 1).

Figura 1. Rata totală de prevalență a violenței (psihologică, fizică sau sexuală) asupra femeilor, din partea soților/partenerilor pe parcursul vieții și în ultimele 12 luni, pe medii de reședință, grupuri de vîrste și statut marital al femeilor, %

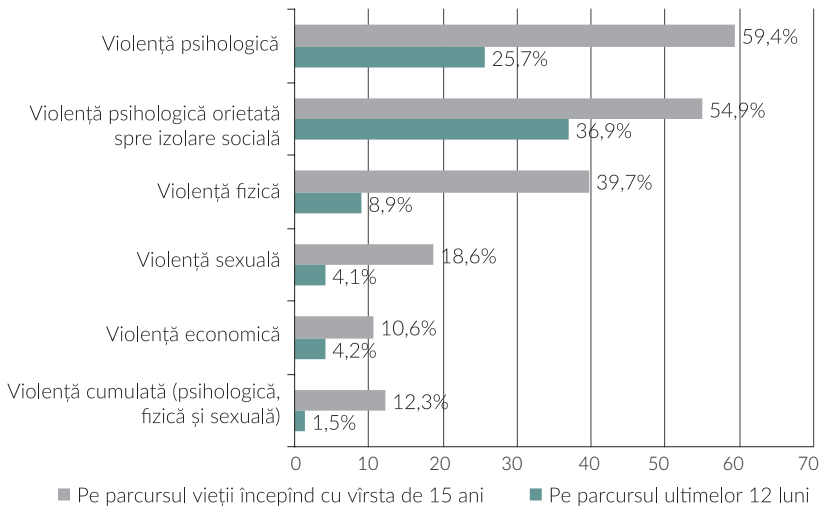
Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

⁵ MAI (2015). Informația privind rezultatele combaterii infracționalității de către organele de urmărire penală și conducere a urmăririi penale ale Republicii Moldova, pe ani. http://date.gov.md/ro/system/files/resources/2015-03/decembrie_6.xls.

⁶ Ibidem.

Formele violenței în familie, cu care se confruntă femeile, sunt multiple, circa 60% dintre acestea pe parcursul vieții s-au confruntat cu violența psihologică, 55% cu forme ale violenței psihologice orientate spre izolare socială, iar fiecare a zecea femeie cel puțin o dată a suferit din cauza violenței economice. De asemenea, circa 40% dintre femei au fost supuse cel puțin o dată violenței fizice, iar circa 19% dintre acestea - violenței sexuale. Totodată, 12,3% dintre femei pe parcursul vieții s-au confruntat cu cele trei forme cumulate de violență (psihologică, fizică și sexuală) din partea soțului/partenerului (Figura 2).

Figura 2. Ratele de prevalență a violenței asupra femeilor, din partea soților/partenerilor pe parcursul vieții și în ultimele 12 luni, după formele acestora, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

Cele mai frecvente forme ale violenței în familie, cu care se confruntă femeile, rămîn a fi cele psihologică și fizică, ambele avînd un impact direct și semnificativ asupra sănătății acestora.

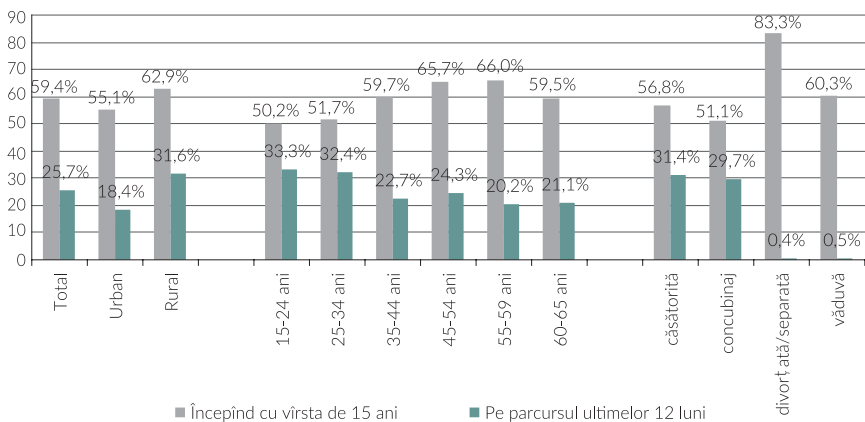
În cazul **violenței psihologice**, consecințele sînt pe termen lung, fiind generate de stresul post-traumatic, care rezultă în probleme ale sistemului nervos somatic și celui psihosomatic⁷. De asemenea, o ancheta realizată la nivelul UE privind violența împotriva femeilor arată că, pe lîngă efectele majore produse asupra sănătății mintale a femeii, formele multiple și repetitive ale violenței psihologice subminează autonomia

⁷ Violența în familie între prejudicii materiale și consecințe psihologice.

acesteia, ceea ce echivalează cu pierderea autonomiei în viața privată și de familie⁸. De menționat că, însăși caracteristicile socio-economice ale femeilor victime ale acestei forme de violență nu diferă de cele generale ale victimelor fenomenului dat (formele psihologică, fizică sau sexuală) care au fost prezentate mai sus. Cele mai vulnerabile acestei forme de violență rămân a fi femeile din mediul rural (62,9% pe parcursul vieții și 32% în ultimele 12 luni) față de cele din mediul urban (55,1% pe parcursul vieții și 18,4% pe parcursul ultimelor 12 luni). De asemenea, cele mai afectate pe parcursul vieții sînt femeile din grupa de vîrstă de 45-59 ani (66%), iar cel mai puțin - cele tinere de 15-24 ani (50,2%). Totuși, tabloul este cu totul diferit din perspectiva intensității fenomenului pe parcursul ultimelor 12 luni, unde datele arată că, pe măsura înaintării în vîrstă a femeilor, ratele prevalenței acestei forme de violență sînt în descreștere. Astfel, în medie, fiecare a treia femeie de 15-34 ani a confirmat experiențe de violență psihologică, pe cînd în rîndul femeilor în vîrstă de 55-65 ani experiențe de genul dat au fost confirmate de cîtrecare a cincea femeie.

Femeile divorțate sau separate (83,3%), văduvele (60,3%) și femeile căsătorite (56,8%) se confruntă cu cele mai multe experiențe de violență psihologică pe parcursul vieții, iar cele mai puține - femeile ce trăiesc în concubinaj (51,1%). Astfel, se poate constata că, lipsa unui statut oficializat al relațiilor maritale constituie într-o oarecare măsură un factor psihologic de abținere pentru agresor în producerea acestei forme de violență (Figura 3).

Figura 3. Prevalența violenței psihologice asupra femeilor, din partea soților/partenerilor pe parcursul vieții și în ultimele 12 luni, pe medii de reședință, grupuri de vîrste și statut marital al femeilor, %

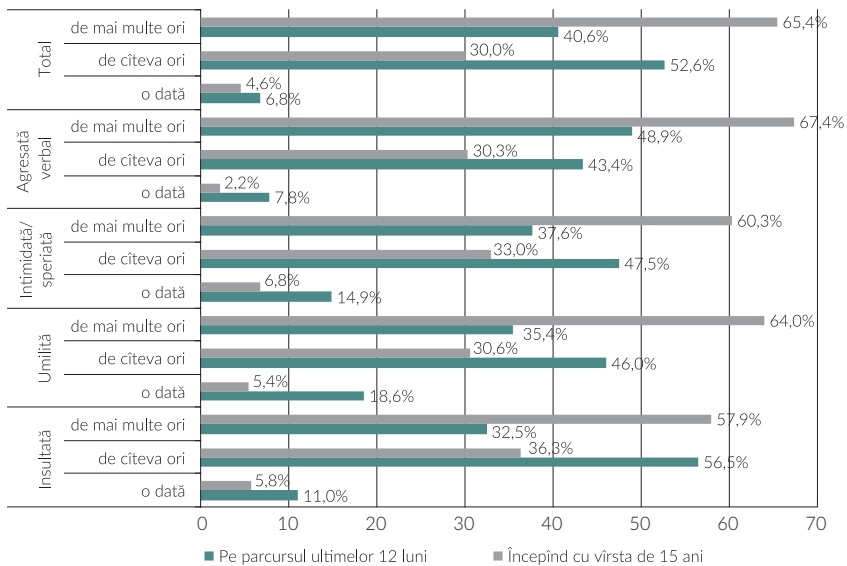

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

⁸ FRA (2014). Violența împotriva femeilor: o anchetă la nivelul UE. Rezultatele pe scurt. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_ro.pdf

Însăși frecvența violenței psihologice în familie variază de la experiențe unice la cele multiple, cele din urmă predominând. Astfel, 65,4% dintre femei au fost victime ale cazurilor multiple de violență psihologică din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții, iar 40,6% pe parcursul ultimului an. Însăși formele, prin care este exprimat fenomenul dat asupra femeilor, variază de la agresiuni verbale (67,4% pe parcursul vieții și 48,8% în ultimele 12 luni) la umilinte (64% umilite pe parcursul vieții și 35,4% pe parcursul ultimului an) și insulte (57,9% pe parcursul vieții și 32,5% în cursul ultimelor 12 luni) (Figura 4).

Figura 4. Distribuția femeilor victime ale violenței psihologice din partea soților/partenerilor după formele specifice ale acestora și frecvența cazurilor, %

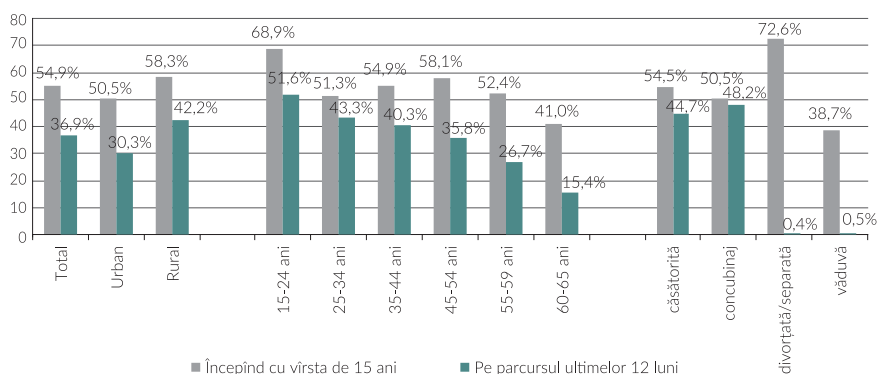

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

Suplimentar, femeile frecvent sînt supuse și unui control din partea soților/partenerilor de viață cu tendințe de orientare spre **izolare socială**. Și în cazul dat, cele mai vulnerabile acestei forme de violență rămîn a fi femeile rurale (58,3% pe parcursul vieții și 42,2% pe parcursul ultimului an). Prevalența acestei forme de violență pe parcursul vieții fiind cea mai ridicată în rîndul femeilor tinere de 15-24 ani (68,9%), iar cea mai joasă în rîndul celor vîrstnice de 60-65 ani (41%). Intensitatea acestei forme de violență este în descreștere pe măsura înaintării în vîrstă a femeii. Dacă în cazul femeilor tinere

de 15-24 ani rata prevalenței violenței psihologice orientate spre izolare socială pe parcursul ultimului an a fost de 51,6%, atunci în rîndul celor adulte de 45-54 ani și celor vîrstnice de 60-65 ani ratele prevalenței au constituit 26,7% și, respectiv, 15,4%. Cel mai frecvent pe parcursul vieții sînt supuse acestei forme de violență femeile divorțate sau separate (72,6%) și cele căsătorite (54,5%). Totodată și peste jumătate dintre femeile care trăiesc în concubinaj (50,5%) s-au confruntat, de asemenea, cu fenomenul dat (Figura 5).

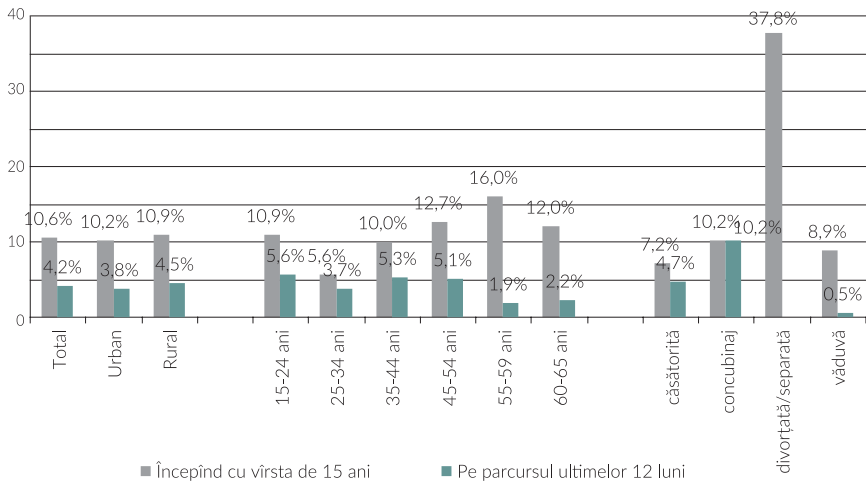
Figura 5. Prevalența violenței psihologice orientate spre izolare socială a femeilor din partea soților/partenerilor pe medii de reședință, grupuri de vîrstă și statul marital al femeilor victime, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

O altă formă a violenței psihologice este **violența economică** cu care peste 10% dintre femeile din mediul rural și cel urban s-au confruntat cel puțin o dată pe parcursul vieții. Cele mai înalte rate ale prevalenței fenomenului sînt atestate în rîndul femeilor de 55-59 ani (16%), iar cele mai joase în rîndul femeilor de 25-34 ani (5,6%), ceea ce se poate explica prin nivelul mai ridicat al activității economice în rîndul acestora și dependenței economice mai mici față de soț/partener. Situația este diferită din perspectiva intensității fenomenului pe parcursul ultimelor 12 luni, cele mai ridicate rate ale prevalenței fiind identificate în rîndul femeilor de 15-24 ani (5,6%) și de 35-44 ani (5,3%). Cel mai mult pe parcursul vieții s-au confruntat cu acest tip de violență femeile divorțate/separate (37,8%) și cele care trăiesc în concubinaj (10,7%), iar cel mai puțin - femeile căsătorite (7,2%) (Figura 6).

Figura 6. Prevalența violenței economice asupra femeilor din partea soților/partenerilor pe medii de reședință, grupuri de vîrstă și statul marital al femeilor, %

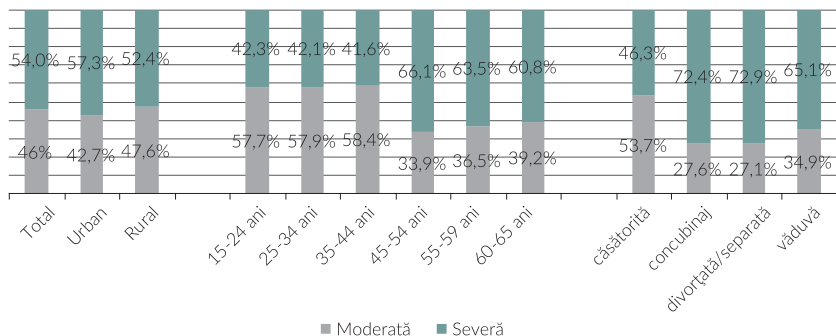
Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

Violența fizică este cea de-a doua formă a violenței în familie cu impact distructiv asupra sănătății femeii. Analiza fenomenului dat cu aplicarea clasificăției Organizației Mondiale a Sănătății (OMS) privind gradele de severitate ale formelor violenței fizice⁹ relatează că, femeile din mediul rural (47,6%) pe parcursul vieții se confruntă preponderent cu forme ale violenței moderate, pe cînd cele din mediul urban (57,3%) cu forme severe ale acesteia. Prevalența violenței fizice severe predomină în rîndul femeilor în vîrstă de 45-65 ani (peste 60%), pe cînd în rîndul femeilor mai tinere în vîrstă de pînă la 44 ani predomină cea moderată (peste 55%). Cele mai multe experiențe ale violenței fizice severe pe parcursul vieții au fost înregistrate în rîndul femeilor divorțate sau separate (72,9%) și celor aflate în relații de concubinaj (72,4%), iar cele mai reduse - în rîndul femeilor căsătorite (46,3%) (Figura 7).

Frecvența survenirii cazurilor de diferite forme ale violenței fizice pe parcursul vieții variază de la episoade unice, pînă la situații repetate de violență fizică. Fiecare a doua femeie, victimă a violenței fizice, a fost supusă cel puțin unei forme ale acesteia de mai multe ori pe parcursul vieții. Circa 42% dintre femeile victime au raportat cazuri repetate de pîlmuire, iar bruscările și loviturile repetate au fost raportate de către peste

⁹ OMS clasifică formele violenței fizice după gradul de severitate în două categorii: i) violență moderată, care include cel puțin unul din cazurile „pîlmuită” și „împinsă, bruscată, trasă de păr”, și ii) violență severă, care include celelalte forme ale violenței fizice.

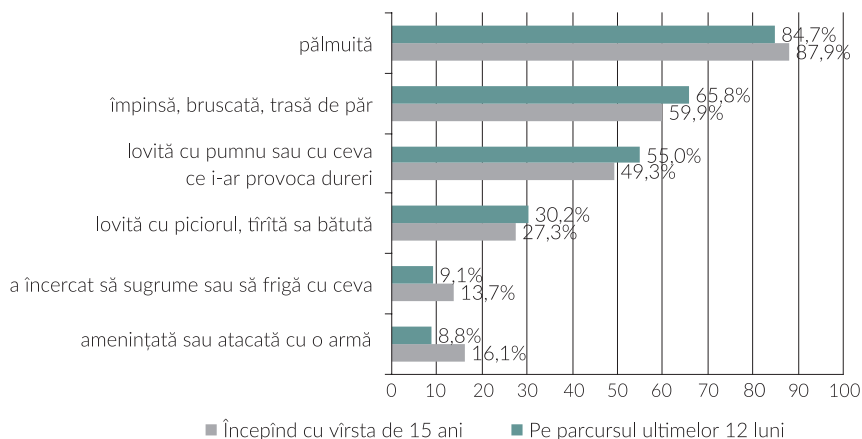
Figura 7. Distribuția femeilor-victime ale violenței fizice din partea soților/partenerilor pe parcursul vieții, în funcție de gradul de severitate al acesteia, medii de reședință, grupuri de vârstă și statut marital al femeilor, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

jumătate dintre acestea. De asemenea, cel puțin 20% dintre femei au avut de suferit în urma unor forme severe ale violenței fizice, precum sugrumarea și amenințarea cu armă (Figura 8).

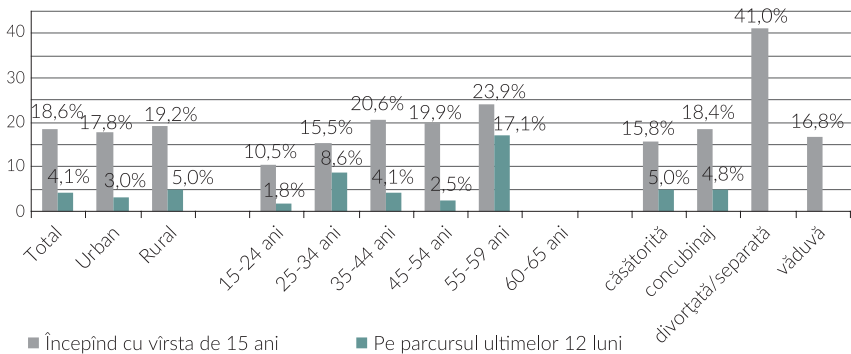
Figura 8. Ponderea femeilor-victime ale violenței fizice în familie din partea soțului/partenerului pe parcursul vieții și în ultimele 12 luni, după tipurile acesteia, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

Violența sexuală produsă în cadrul cuplurilor, ca formă a violenței fizice severe, reprezintă în sine o problemă specifică, care necesită o abordare separată în cadrul politicilor de prevenire și combatere a violenței în familie. Astfel, datele existente relatează că circa 19% dintre femei în vîrstă de 15-65 ani (19,4% din mediul rural și 17,8% din mediul urban) pe parcursul vieții au fost cel puțin o dată victime ale violenței sexuale din partea soțului/partenerului de viață, iar circa 4% dintre acestea în ultimele 12 luni (5% în mediul rural și 3% în mediul urban). Cele mai înalte prevalențe ale fenomenului dat pe parcursul vieții sînt înregistrate în rîndul femeilor divorțate sau separate (41%), iar cele mai reduse în rîndul celor căsătorite (15,8%). Probabilitatea survenirii cazurilor de violență sexuală crește odată cu înaintarea în vîrstă, cele mai înalte rate ale prevalenței fiind înregistrate pentru femeile în grupul de vîrste de la 35 la 59 ani (peste 1/5 din cazuri) (Figura 9). Recalculat la populația feminină de 15-65 ani se poate presupune că, anual, sînt supuse violenței sexuale în cadrul cuplurilor peste 50 mii femei, sau peste 1500 cazuri la 100 000 populație feminină. Pe fundalul acestor cifre numărul de 10 violuri la 100 000 populație feminină înregistrat oficial este de-a dreptul neglijabil¹⁰.

Figura 9. Prevalența violenței sexuale asupra femeilor din partea soților/partenerilor pe parcursul vieții și în ultimele 12 luni, pe medii de reședință, grupuri de vîrste și statut marital al femeilor, %

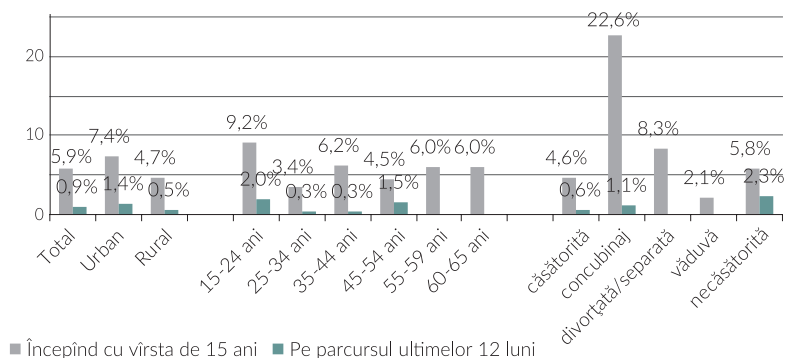
Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

În raport cu violența asupra femeilor din partea soților/partenerilor, frecvența cazurilor de **violență fizică produsă asupra femeilor din partea altor persoane** este cu mult mai redusă, constituind o rată a prevalenței pe parcursul vieții de circa 6% și de doar 1% pe parcursul ultimilor 12 luni. Spre deosebire de violența în familie din partea soților, unde cele mai vulnerabile sînt femeile rurale, în cazul acestei forme de violență, cele

¹⁰ <http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/12%20JUS/JUS01/JUS01.asp>

mai expuse pe parcursul vieții sînt femeile din mediul urban (7,4% pe parcursul vieții și 1,4% în ultimele 12 luni). Această formă de violență descrește pe măsura înaintării în vîrstă a femeii, înregistrînd cele mai ridicate rate ale prevalenței pe parcursul vieții în rîndul femeilor foarte tinere de 15-24 ani (9,2%). Cel mai frecvent victime ale aceste forme de violență sînt femeile care trăiesc în concubinaj (22,6%), iar cel mai rar femeile căsătorite (4,6%) și văduvele (2,1%) (Figura 10). După caracterul frecvenței sale, această formă de violență de cele mai multe ori este o formă repetată de abuz. Astfel, 55% dintre femeile victime ale acestei forme de violență au avut parte de experiențe multiple pe parcursul vieții lor, peste 1/4 au raportat cazuri repetate, și doar 18,4% au avut de suferit doar o singură dată¹¹.

Figura 10. Ratele prevalenței violenței fizice asupra femeilor din partea altor persoane decît soțul/partenerul pe parcursul vieții și în ultimele 12 luni, pe medii de reședință, grupuri de vîrstă și statut marital al femeilor, %

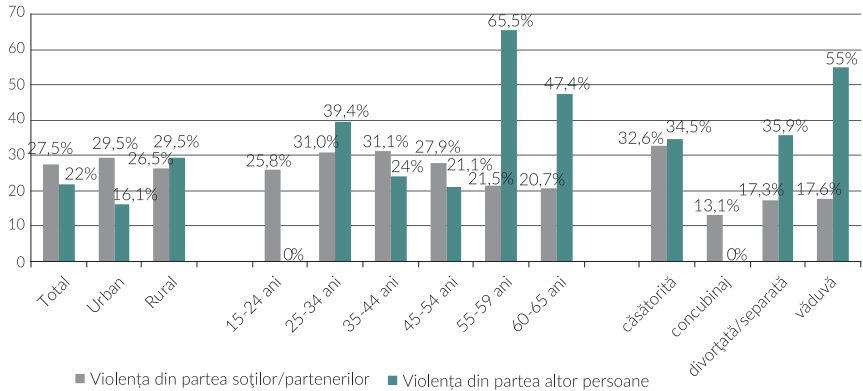

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

În pofida unui nivel destul de ridicat de **raportare a cazurilor de violență** produse asupra femeilor, o bună parte dintre acestea, totuși, așa și rămîn a fi neraportate. Circa 1/3 dintre femeile-victime ale violenței în familie și peste 1/5 dintre victimele violenței din partea unor persoane terțe niciodată nu au raportat cazurile cu care s-au confruntat. Femeile rurale sînt mai deschise în raportarea cazurilor de violență din partea soților/partenerilor (26,5%), însă mai rezervate în raportarea celor produse asupra lor de către alte persoane (29,5%). Totodată, cel mai ridicat nivel de subraportare a violenței în familie este înregistrat în rîndul femeilor din grupul de vîrstă 25-44 ani (31%), iar pentru cazurile de violență în afara cuplului - în rîndul femeilor vîrstnice de 55-59 ani (65,5%) și celor de 60-65 ani (47,4%). Cel mai rar raportează cazurile de violență în familie femeile căsătorite (32,6%), pe cînd văduvele (55%) și femeile divorțate sau separate (35,9%) cel

¹¹ BNS/UN (2011). Violența față de femei în familie în Republica Moldova. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

Figura 11. Gradul de subraportare de către femeile victime a cazurilor de violență din partea soților/partenerilor și altor persoane pe parcursul vieții, pe mediu de reședință, grupuri de vîrstă și statut marital al femeii, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

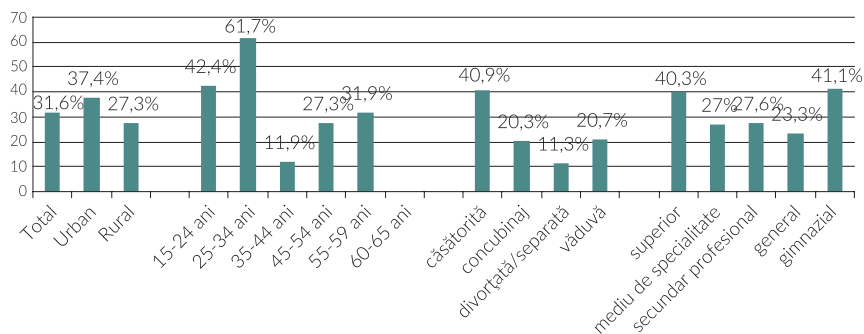
mai rar raportează cazurile de violență produse asupra lor de către alte persoane (Figura 11). Cazurile de violență în familie din partea soților/partenerilor, cât și din partea altor persoane, cel mai frecvent sînt raportate de către victime părinților (47,3%), rudelor (circa 1/3) și/sau prietenilor (pînă la 1/5).

De asemenea, gradul de raportare a acțiunilor de violență fizică în familie variază în funcție de gravitatea acestora, cele de violență fizică moderată fiind neraportate de către 42,1% dintre femeile victime, iar cele mai severe de către 15,6% dintre acestea. Situația însă este diferită în cazurile raportării violenței sexuale, în medie peste 1/3 dintre cazuri rămîn a fi neraportate, mai rezervate în acest sens fiind femeile urbane (37,4%) față de cele rurale (27,3%). Cea mai ridicată rată de neraportare a cazurilor de violență sexuală în familie este înregistrată în rîndul femeilor tinere de 25-34 ani (61,7%), iar cea mai joasă în rîndul celor adulte de 35-44 ani (11,9%). Cel mai rar declară cazurile de violență sexuală femeile căsătorite (40,9%), cele cu nivel gimnazial de instruire și cele cu studii superioare (peste 40%) (Figura 12). În cazul femeilor cu un nivel înalt de instruire, datele arată că, deși nivelul de cunoaștere a prevederilor legale existente în acest sens și drepturilor ce le revin în rîndul acestora este cel mai ridicat (67,2%), acesta se pare că nu întotdeauna rezultă într-o raportare mai ridicată a cazurilor de violență sexuală produse¹².

¹² BNS/UN (2011). Violența față de femei în familie în Republica Moldova. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

Subdeclararea cazurilor de violență produse asupra femeilor este influențată de o serie de factori cumulați precum: (i) viziunile tradiționaliste ale societății moldovenești în care perpetuează stigmatizarea socială, rușinea și convingerile că dacă o femeie este bătută sau violată înseamnă că a făcut ceva și o merită; (ii) auto-învinuirea și neîncrederea în forțele proprii, în posibilitățile de schimbare a situației, cauzate de stresul post-traumatic; (iii) dependența materială de agresor și frica de a provoca răzbunarea și sporirea intensității și frecvenței abuzurilor; (iv) subdezvoltarea serviciilor specializate și cunoștințele insuficiente despre acestea, inclusiv despre măsurile de protecție de care pot beneficia victimele; precum și (v) credibilitatea redusă în capacitățile de obținere a unei siguranțe și susțineri reale din partea instituțiilor și organizațiilor cu funcții de protecție în acest sens.

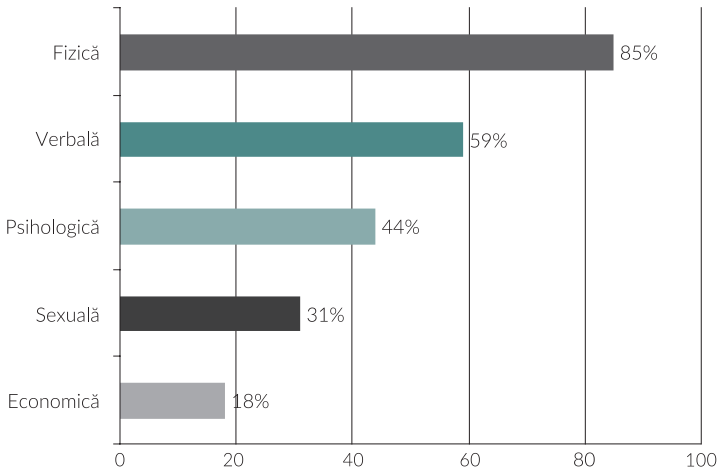
Figura 12. Gradul de subraportare de către femeile victime a cazurilor de violență sexuală în familie, pe medii de reședință, grupuri de vîrstă, statut marital și nivel de educație, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

Un rol important asupra raportării reduse a cazurilor îl joacă viziunile victimelor, dar și a agresorilor, privind motivele ce justifică violența în familie asupra femeii. În acest sens, datele studiului BNS privind „Violența față de femei în familie în Republica Moldova” arată că, femeile victime tind, de cele mai multe ori, să justifice comportamentul violent din partea soțului /partenerului prin problemele cu care acesta se confruntă, pe cînd bărbații tind a plasa toată responsabilitatea pentru cazurile produse pe umerii femeii. Totodată, dacă majoritatea femeilor recunosc violența în familie ca pe o problemă socială importantă, atunci bărbații nu o consideră o problemă ca atare. Suplimentar, majoritatea femeilor victime ale violenței au menționat că, la survenirea primului caz de violență, acestea nu l-au raportat nimănui pentru că nu știau cui să se adreseze. La

Figura 13. Gradul de cunoaștere a formelor violenței în familie/cuplu de către tinerii de 18-35 ani, %

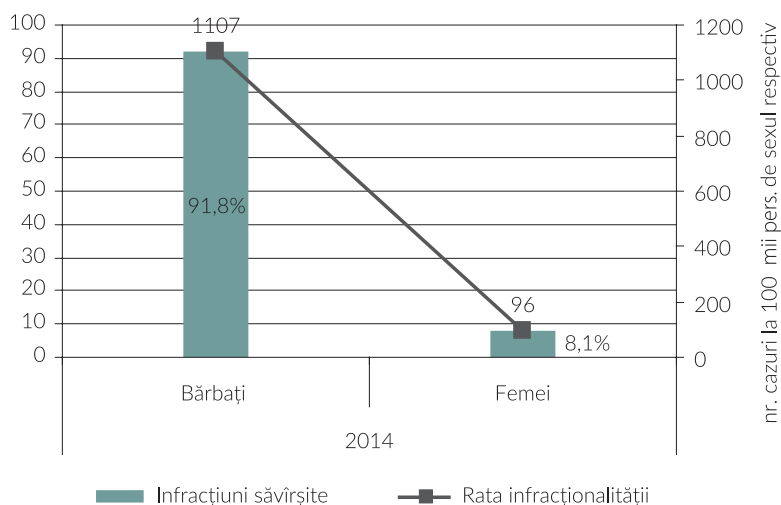

Sursa: CBS-AXA, La Strada, „Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu”, 2014

rîndul său bărbații-agresori și-au exprimat opinia că consideră drept un act de trădare, amenințare și umilință produs din partea soției atunci cînd aceasta apelează pentru protecție la poliție, ceea ce nu poate rămîne fără răzbunare.

Totodată, dacă acțiunile de violență produse față de femei în afara familiei sînt percepute ca fapte infracționale pentru care poate surveni răspunderea, atunci în cazul celor de violență în familie, sînt observate tendințe, în special în rîndul tinerei generații, de a nu recunoaște drept violență unele forme ale fenomenului. În confirmare, studiul „Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu” realizat de CBS-AXA în parteneriat cu Centrul „La Strada” în anul 2014 denotă că, cea mai cunoscută formă de violență în familie/cuplu este cea fizică, declarată de 85% dintre tinerii respondenți de 18-35 ani. Pe locul doi se plasează cea verbală – 59%. Celelalte forme sînt mai puțin asociate cu fenomenul violenței de o mare parte a tinerilor intervievați în cadrul studiului (Figura 13).

Figura 14. Rata infracționalității în rîndul femeilor și bărbaților, %

Sursa: BNS, Banca de date, 2014

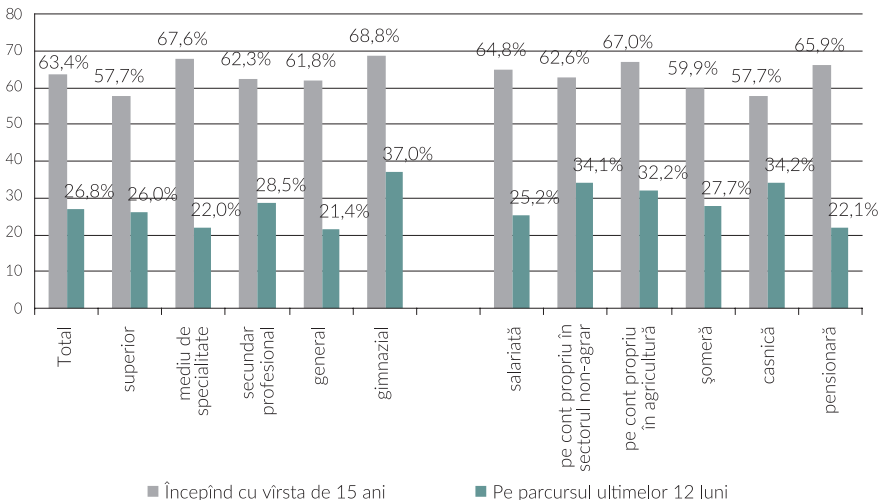
De menționat că, în analiza fenomenului violenței, ar fi greșit de considerat că femeile sînt doar victime și niciodată autoare ale acțiunilor de violență. Datele statistice arată că, femeile săvârșesc infracțiuni, însă într-o proporție mult mai mică decît bărbații. Din total infracțiuni înregistrate în anul 2014, 8,2% au fost săvârșite de către femei, iar 91,8% de către bărbați¹⁴. Rata infracționalității în rîndul femeilor este de 96 cazuri la 100 mii femei, iar în cazul bărbaților la 100 mii populație masculină revin 1107 infracțiuni săvârșite de bărbați (Figura 14).

¹⁴ BNS, <http://statbank.statistica.md/pxweb/Database/RO/12%20JUS/JUS01/JUS01.asp>

II. Capitalul social, potențialul femeilor victime ale violenței

Calitatea capitalului uman din dotare, exprimat prin nivelul educațional și statut ocupațional, precum și oportunitățile economice existente joacă un rol important nu doar asupra capacităților acestora de participare la formarea rezultatelor dezvoltării durabile, dar și asupra vulnerabilității acestora față de violența în familie, intolerării acesteia și abilităților de a se proteja. În acest context, datele studiului BNS privind „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*”¹⁵ relatează că, cele mai înalte prevalențe ale violenței în familie pe parcursul vieții sînt observate în rîndul femeilor cu studii gimnaziale (68,8%) și medii de specialitate (67,6%), iar cele mai joase în rîndul celor cu studii superioare (57,7%). Aceasta, însă, nu înseamnă că femeile cu un nivel înalt de instruire nu sînt mai puțin vulnerabile fenomenului dat, ceea ce, dealtfel, este demonstrat prin ratele destul de ridicate de prevalență a violenței pe parcursul ultimelor 12 luni (26%). Din punctul de vedere al statutului ocupațional, cele mai ridicate rate ale violenței în familie pe parcursul vieții sînt înregistrate în rîndul femeilor angajate pe cont propriu în agricultură (67%), pensionarelor (65,9%) și salariatelor (64,8%), iar cele mai joase rate ale prevalenței – în rîndul femeilor casnice (57,7%) (Figura 15).

Figura 15. Rata totală de prevalență a violenței (psihologică, fizică sau sexuală) asupra femeilor din partea soților/partenerilor pe parcursul vieții și în ultimele 12 luni, după nivelul de educație și statutul ocupațional, %

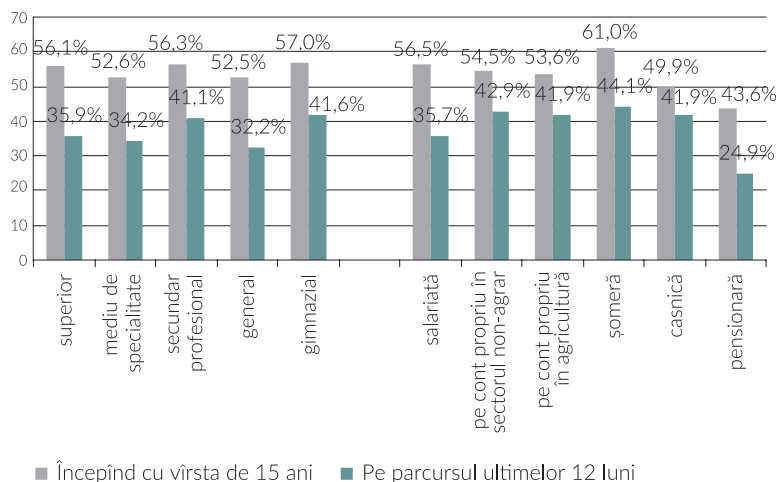

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

¹⁵ Biroul Național de Statistică, 2011 <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

De menționat că, aceleași rate de prevalență ale violenței în familie sînt menținute și în cadrul formelor acesteia. O excepție constituie ratele prevalenței violenței psihologice orientate spre izolare socială și economică, unde diferențele în funcție de nivelul de instruire și statutul ocupațional al femeilor sînt nesemnificative, ceea ce conduce asupra concluziei că, nivelul de studii și resursele proprii nu influențează asupra vulnerabilității în acest sens (Figura 16 a) și b).

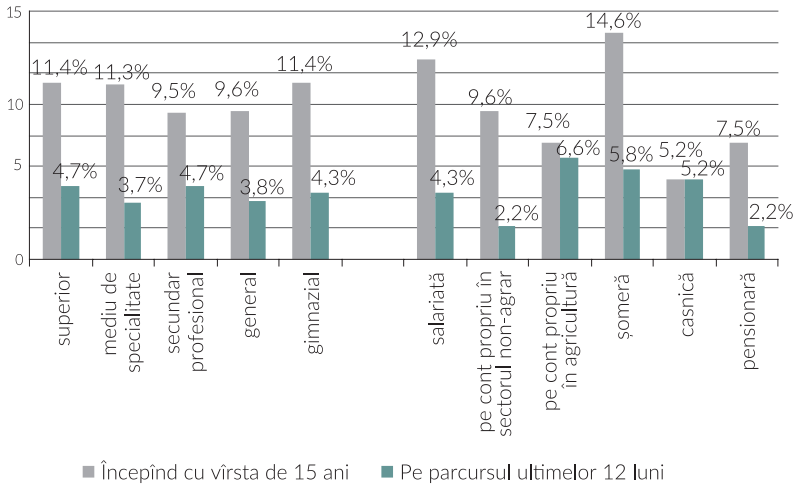
Figura 16 a). Prevalența violenței psihologice orientate spre izolare socială a femeilor din partea soților/partenerilor, după nivelul de educație și statut ocupațional

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

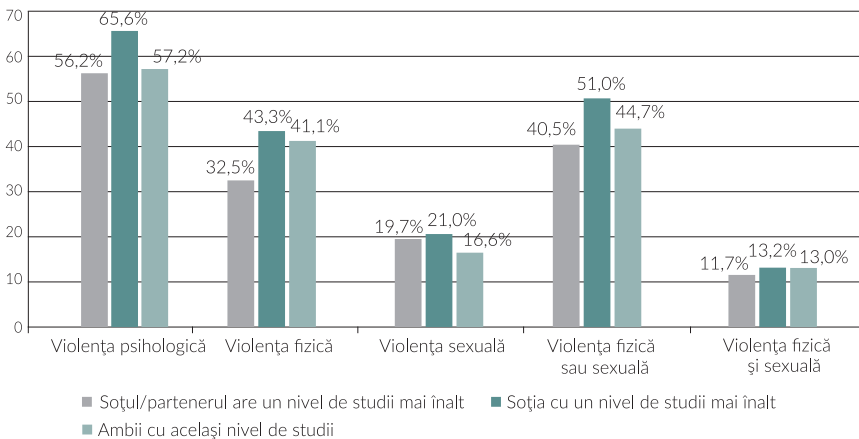
Peste 1/3 dintre femeile-victime a cel puțin unei forme de violență în familie pe parcursul vieții au un nivel de studii mai mare decît al partenerilor, iar fiecare a doua femeie-victimă a violenței dispune de același nivel de educație precum soțul/partenerul. În general, rata de prevalență a violenței este mai mică atunci cînd soțul are un nivel de studii mai înalt sau ambii soți/parteneri au același nivel de studii (Figura 17). Aceasta se poate explica prin faptul că, prin împărtășirea aceluiași valori și atitudini, iar în cazul persoanelor cu un nivel educațional mai ridicat - prin faptul că acestea găsesc mult mai ușor resurse pentru a depăși situația de criză (au un anume statut, acces la informații, venituri financiare mai mari, ceea ce le permite să supraviețuiască după ruperea cercului violenței etc.) neapelînd la serviciile de asistență și protecție.

Figura 16 b). Prevalența violenței economice asupra femeilor din partea soților/partenerilor, după nivelul de educație și statut ocupațional al femeilor, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

Figura 17. Prevalența formelor violenței în familie în funcție de diferența dintre nivelele de educație ale soților/partenerilor, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

III. Mediul de interacțiune a femeilor victime ale violenței

Familia de origine reprezintă mediul primar de interacțiune a femeilor victime ale violenței, precum și a agresorilor, care asigură formarea și transmiterea către aceștia a valorilor, normelor sociale, precum și viziunilor și atitudinilor față de violență, inclusiv cea în familie. Datele studiilor efectuate în domeniu relatează că, în perioada transformărilor sociale și economice produse pe parcursul ultimelor decenii, convingerile populației în mare parte așa și au rămas a fi tradiționalist-paternaliste, bazate pe o serie de stereotipuri și convingeri cu privire la rolurile de gen în familie și în comunitate. În confirmare, datele studiului BNS „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*” relatează că, 72,7% dintre femeile din mediul rural și 68,5% din mediul urban, de asemenea 69,9% dintre femeile victime ale violenței fizice sau sexuale și 71,1% dintre non-victime, susțin ideea că soțul trebuie să se simtă capul familiei. În acest sens, opiniile femeilor victime ale violenței și celor non-victime nu diferă esențial¹⁶. Aceste viziuni, de altfel, sînt atestate și de către studiul comparativ privind „*Percepțiile populației despre fenomenul discriminării în Republica Moldova*”¹⁷, unde peste 80% dintre respondenții acestuia (74% femei și 91% bărbați) consideră că, bărbatul este capul familiei și datoria lui e să aducă bani în casă și să facă muncile fizice grele, pe cînd destinul femeii este gospodăria, treburile casei și creșterea copiilor. De cele mai multe ori această poziție socială, atribuită tradițional bărbatului odată cu încheierea unei căsătorii, este asociată de către acesta cu asumarea rolului de „stăpîn al femeii”, uitînd, de fapt, că căsătoria în sine reprezintă un parteneriat bazat pe o uniune benevolă între bărbat și femeie. Aceasta, de altfel, reprezintă și una dintre explicațiile originii violenței psihologice orientate spre izolare socială exprimată prin control al tuturor mișcărilor femeii cu solicitare de a i se cere permisiunea pentru participare în toate activitățile sociale ale vieții, precum și inacceptării unor opinii contradictorii.

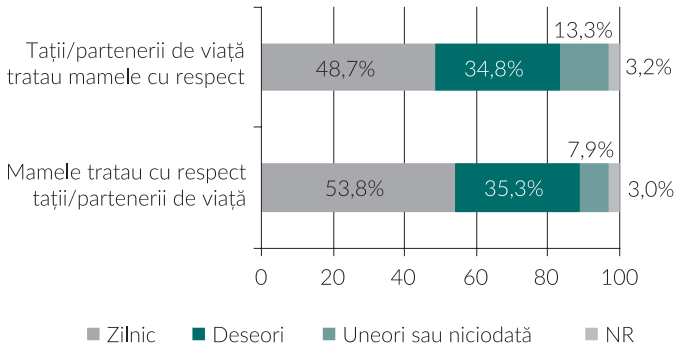
Gradul de respect reciproc în familiile de origine ale bărbaților, frecvența cazurilor de violență și tolerarea acesteia de către mame, joacă un rol semnificativ asupra formării și transmiterii atitudinilor în această privință. Astfel, datele studiului CPD „*Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova*”¹⁸ relatează că, în familiile de origine ale bărbaților participanți la cercetare, respectul taților/partenerilor de viață față de mame (48,7% dintre respondenți) era mai mic decît al mamelor față de aceștia (53,8%).

¹⁶ BNS/UN (2011). *Violența față de femei în familie în Republica Moldova*. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

¹⁷ IPP/Soros-Moldova/SOIR (2015). *Percepțiile populației Republicii Moldova privind fenomenul discriminării: studiu comparativ*. <http://soros.md/files/publications/documents/Raport%20Nediscriminare%20analiza%20comparata.pdf>

¹⁸ CDF (2015). *Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova. În baza metodologiei IMAGES*. http://cdf.md/files/resources/89/Studiul_B%20C4%83rba%20C8%9Bii%20C8%99i%20Egalitatea%20de%20gen%20C3%AEn%20Republica%20Moldova.pdf

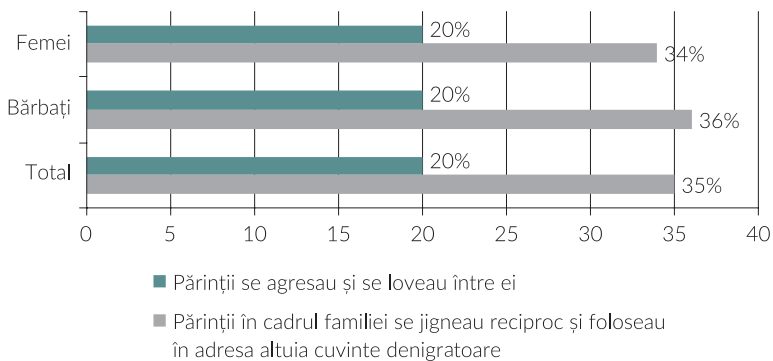
Figura 18. Gradul de respect pe care îl acordau părinții unul altuia în familiile de origine ale bărbaților, %

Sursa: CDF, „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova”, 2015

Totodată, în 13,3% din cazuri mamele rare ori au fost tratate cu respect sau niciodată (Figura 18). De asemenea, datele studiului sociologic La Strada „Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu”¹⁹, relatează că, în cadrul a 35% dintre tinerii respondenți în vîrstă de 15-34 ani (36% bărbați și 34% femei) părinții se jigneau reciproc și foloseau în adresa altuia cuvinte denigratoare, iar în cazul a 1/5 dintre tinerii-respondenți părinții se agresau și se loveau între ei (Figura 19).

Figura 19. Atitudinile violente ale părinților în cadrul familiilor de origine ale tinerilor în vîrstă de 15-34 ani, %

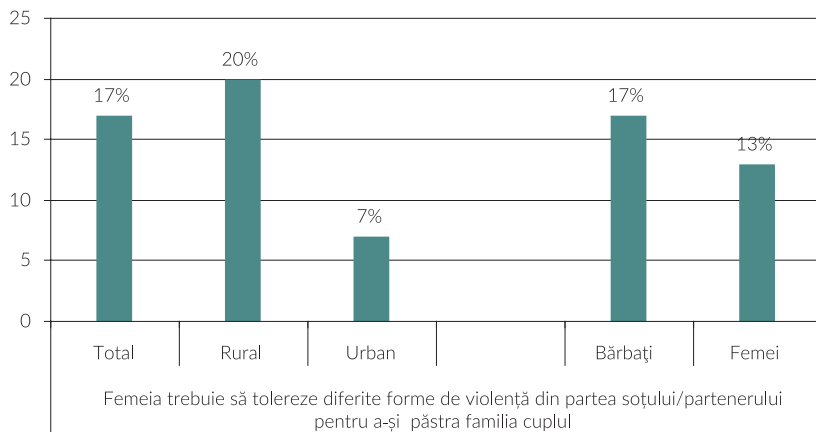

Sursa: CBS-AXA/La Strada, „Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu”, 2014

¹⁹ CBS- AXA/OAK Fundation/La Strada (2014). Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Raport_Violenta_rom.pdf

Însăși viziunile privind necesitatea tolerării de către femei a violenței în familie sînt mai pronunțate în rîndul bărbaților. Astfel, 27,7% dintre bărbații și 17,5% dintre femeile respondenți în cadrul studiului CPD „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova”²⁰ erau de părerea că, femeia trebuie să tolereze violența ca să-și păstreze familia. Suplimentar, 41,1% dintre bărbați considerau că sînt momente cînd femeia trebuie bătută, proporția acestora fiind de peste 2 ori mai mare față de cea a femeilor care erau de acord cu această afirmație (19,1%). Viziuni similare au fost atestate și de către datele studiului sociologic La Strada „Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu”, unde 17% dintre tinerii respondenți în vîrstă de 15 -34 ani erau de acord/total de acord că femeia trebuie să tolereze diferite forme ale violenței din partea soțului/partenerului ca să-și păstreze familia. Proporția tinerilor cu astfel de viziuni din mediul rural (20%) fiind practic de 3 ori mai mare față de cei în mediul urban (7%). În rîndul bărbaților (17%) aceste opinii fiind mai pronunțate cu 4 p.p., decît în rîndul femeilor (13%) (Figura 20).

Figura 20. Viziunile tinerilor privind necesitatea tolerării de către femei a violenței pentru a-și păstra familia/cuplul, %

Sursa: CBS-AXA/La Strada, „Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu”, 2014

²⁰ CDF (2015). Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova. În baza metodologiei IMAGES. http://cdf.md/files/resources/89/Studiul_B%C4%83rba%C8%9Bii%20%C8%99i%20Egalitatea%20de%20gen%20%C3%AEn%20Republica%20Moldova.pdf

Experiențele proprii trăite în copilărie în familia de origine și în comunitate de către femei și bărbați în procesul de socializare, joacă un rol semnificativ asupra formării conduitei persoanei la maturitate, toleranței violenței și replicării acesteia. Conform datelor studiului BNS „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*”²¹, circa 58,1% dintre femei pe parcursul vieții au fost agresate de către tatăl natural/vitreg, dintre acestea circa 52% de mai multe ori. De asemenea, 48% dintre femei au fost agresate de către mamă/mama vitregă și circa 34% de către frate/soră.

Totodată datele studiului La Strada privind „*Realizarea drepturilor victimelor violenței în familie în sistemul de asistență și protecție din Republica Moldova*”²² relatează că, majoritatea dintre femeile victime ale violenței în familie, care au fost incluse în cercetare, proveneau din familii mamele cărora, la fel, se confruntau cu astfel probleme, ceea ce le-a creat o obișnuință cu fenomenul respectiv.

Un alt aspect destul de important, care necesită a fi menționat, este și rolul pe care îl joacă familia în încurajarea/descurajarea femeii în raportarea cazurilor de violență produse, în susținerea pentru împăcare cu agresorul, ori în efectuarea tuturor acțiunilor pentru întreruperea violenței și/sau referirea agresorului justiției. În acest sens datele studiului BNS „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*” relatează că, pe lângă motivele încrederii în capacitățile proprii în depășirea problemei (44,7%) și rușinii (40,2%), sprijinul din partea familiei (19,5%) ar fi cel de-al treilea motiv principal al neraportării de către femeile-victime a cazurilor de violență. În acest sens, procentul femeilor din mediul rural care nu raportează cazuri de violență, contînd pe ajutorul familiei, este de 3 ori mai mare decît ponderea femeilor din mediul urban (28,1% și, respectiv, 8,5%). Totodată, cu cît femeile sînt mai tinere, cu atît sprijinul este mai mare, reducîndu-se pe măsura înaintării în vîrstă a acestora, ceea ce se explică prin pierderea membrilor familiei cauzate de descreșterea naturală (Figura 21).

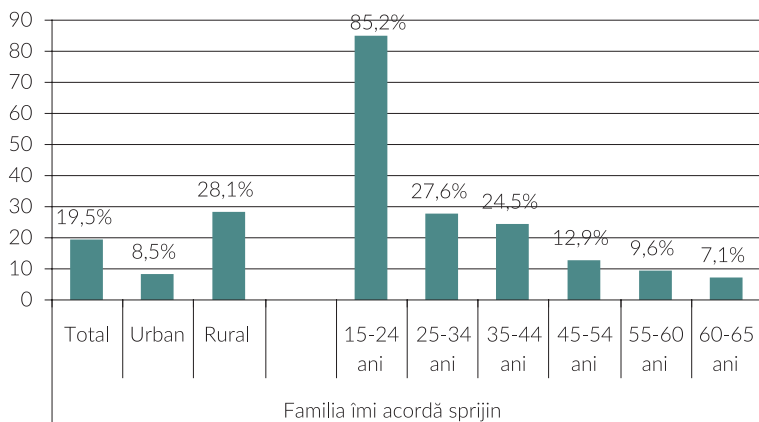
În raport cu familia de origine a femeii, familia soțului/partenerului de viață reprezintă mediul de referință, însă în raport cu comunitatea, aceasta constituie mediul secundar de apartenență a femeii. Astfel, venind cu un bagaj propriu de valori și atitudini moștenite din familia de origine, femeia este nevoită să accepte și să preia valorile și tradițiile existente în cadrul acesteia, ceea ce nu exclude necesitatea de confruntare cu comportamentul violent din partea unor membri ai familiei respective. Conform datelor studiului BNS „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*”²⁴, 1/4 dintre femei (25%) pe parcursul vieții au fost victime ale violenței fizice multiple din partea socrului/soacrei, iar 42,3% de către alți membri din cadrul familiei.

²¹ Biroul Național de Statistică, 2011 <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

²² LaStrada (2013). Studiu privind realizarea drepturilor victimelor violenței în familie în sistemul de asistență și protecție din Republica Moldova. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Violenta_raport_rom.pdf

²⁴ Biroul Național de Statistică, 2011 <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

Figura 21. Încrederea în sprijinul familiei ca motiv al neraportării cazurilor de violență, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

Comunitatea din care femeia face parte, reprezintă mediul de referință al acesteia, care joacă un rol important asupra formării și perpetuării în rîndul membrilor săi a percepțiilor și atitudinilor față de fenomenul violenței, atît în cadrul familiei, cît și în afara acesteia. Datele studiului BNS „Violența față de femei în familie în Republica Moldova” relatează că, prevalența violenței fizice asupra femeii **din partea altor persoane decît soțul/partenerul** este un fenomen mai puțin răspîndit. În medie, circa 6% din numărul total de femei incluse în cercetare (7,4% din mediul urban și 4,7% din mediul rural) s-au confruntat cu astfel de cazuri pe parcursul vieții. Aceasta, însă, nu înseamnă că, femeile din mediul rural se confruntă cu astfel de situații mai rar, ci, dimpotrivă, sugerează asupra tendințelor mai pronunțate ale femeilor de mediul urban de a raporta cazurile date. Cel mai frecvent victime ale violenței fizice în afara familiei sînt femeile tinere în vîrstă de 15-24 ani (9,2%), prevalența cazurilor reducîndu-se pe măsura înaintării în vîrstă. Totodată agresorii, de cele mai multe ori, sînt persoanele din anturajul nemijlocit al victimei, profesorul (7,2%), prietenii (6,4%), partenerul de relații intime (5,6%) și doar în circa 4% din cazuri agresorul a fost o persoană necunoscută.²⁵

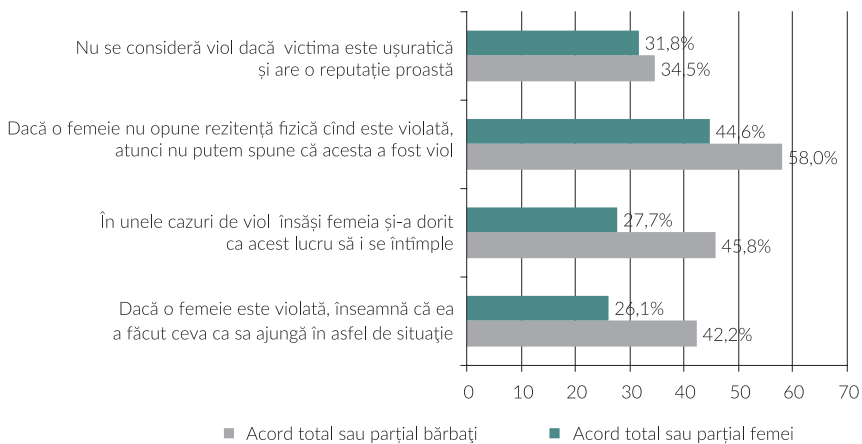
Cît privește gradul de raportare a posibilelor cazuri de violență asupra femeilor, identificate de către alte persoane, datele studiilor arată că acesta este destul de redus. Astfel, mai mult de 1/3 (35%) dintre **tinerii** respondenți din cadrul studiului sociologic La Strada „Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu”

²⁵ Biroul Național de Statistică, 2011 <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

au comunicat că, nu ar raporta nimănui astfel de cazuri, iar 15,2% dintre **bărbații** respondenți ai studiului CPD „*Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova*”²⁶ au declarat ca nu s-ar implica în cazurile în care ar vedea că o persoană străină aplică violența fizică asupra unei femei. În cazurile în care agresorul le-ar fi prieten doar 6,5% dintre bărbați ar anunța poliția, iar, în cazul în care agresorul ar fi un străin, ponderea bărbaților care ar anunța poliția este de peste 3 ori mai mare - de 21,3%.

Evaluarea atitudinii comunității față de viol, ca formă a violenței sexuale, rămîne a fi bazată pe o serie de prejudecăți stigmatizante. În opinia a peste 40% dintre persoanele respondente²⁷, femeia este responsabilă pentru producerea unui viol, iar în unele cazuri chiar ea singură și-a dorit acest lucru, 58% sînt de părerea că, dacă în timpul violului o femeie nu opune rezistență fizică, atunci acesta nu poate fi considerat viol, iar 34,5% cred că nu se consideră viol dacă victima are o reputație proastă (Figura 22).

Figura 22. **Atitudini ale comunității față de viol, %**

Sursa: CDF, „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova”, 2015

²⁶ CDF (2015). Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova. În baza metodologiei IMAGES. http://cdf.md/files/resources/89/Studiul_B%C4%83rba%C8%9Bii%20%C8%99i%20Egalitatea%20de%20Gen%20C3%AEn%20Republica%20Moldova.pdf

²⁷ Ibidem.

IV. Oportunități de care beneficiază sau sînt private femeile victime ale violenței

Actualmente Republica Moldova deține cadru normativ destul de complex în vederea asigurării drepturilor omului, egalității genurilor și, în particular, prevenirii și combaterii violenței. La rîndul său, cadrul instituțional abilitat cu funcții de prevenire și combatere a fenomenului, determinat prin *Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie*²⁸ este, de asemenea, larg, cuprinzând autorități publice de specialitate de la diferite nivelele administrative, entități cu caracter consultativ, precum și organizații și servicii specializate care activează în domeniu. Totodată, necesitatea consolidării cooperării intersectoriale, inclusiv la diferite nivele administrative, privind intervenția în cazurile de violență în familie, a rezultat în elaborarea și aprobarea cadrului metodic specific în acest sens la nivelul fiecărui sector implicat (protecție socială, sănătate, ordine și securitate publică)²⁹, precum și în instruirea membrilor Echipelor Multidisciplinare (EMD) în cadrul Sistemului Național de Referire (SNR). Cu toate acestea, oportunitățile femeilor victime și potențiale victime ale violenței, inclusiv cele în familie, de a beneficia de măsurile de protecție reglementate legal rămîn a fi în continuare reduse, fiind influențate de o serie de factori precum: (i) nivelul de informare al acestora privind prevederile legale în domeniu și drepturile ce le dețin; (ii) gradul de cunoaștere și conștientizare că violența în familie constituie o infracțiune care se sancționează; (iii) nivelul redus de încredere în posibilitatea obținerii siguranței și protecției din partea instituțiilor competente, dar și insatisfacția privind asistența primită; (iv) subdezvoltarea serviciilor sociale specializate pentru victime și agresori, și gradul de informare pe care îl dețin despre acestea.

Datele studiilor realizate în domeniu reflectă că, în pofida campaniilor anuale de informare și sensibilizare publică privind prevenirea și combaterea violenței în familie, nive-

²⁸ Organele abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie sînt:

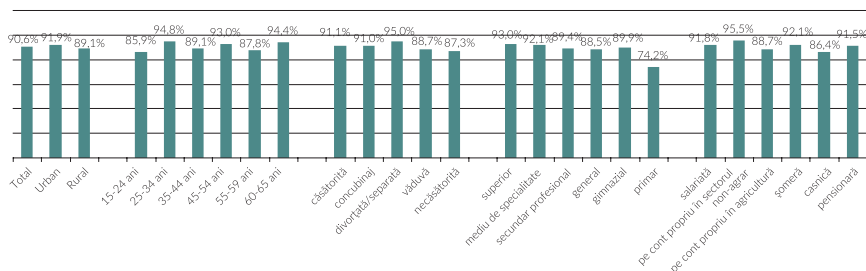
a) autoritățile administrației publice centrale de specialitate (Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Sănătății, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției); b) autoritățile administrației publice locale de specialitate; c) comisiile pentru probleme sociale de pe lângă autoritățile administrației publice locale; d) centrele/serviciile de reabilitare a victimelor și agresorilor; e) alte organizații cu activități specializate în domeniu.

²⁹ Ordinul MMPSF nr.22 din 09.02.2012, cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind intervenția secțiilor/direcțiilor asistență socială și protecție a familiei în cazurile de violență în familie; Ordinul MMPSF nr. 105 din 02.08.2012, cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind modul de exercitare, de către administrația publică locală, a atribuțiilor legale în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie; Ordinul MS nr.155 din 24.02.2012, cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind intervenția instituțiilor medicale în cazurile de violență în familie; Ordinul MAI nr. 275 din 14.08.2008, cu privire la aprobarea Instrucțiunii metodice privind intervenția organelor afacerilor interne în prevenirea și combaterea cazurilor de violență în familie

lul de informare al populației în ceea ce privește prevederile legale existente în domeniu rămân a fi în continuare destul de joase. Conform studiului BNS „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*”, doar 42,2% din femeile intervievate cunoșteau despre existența **Legii privind prevenirea și combaterea violenței în familie**, mai puțin informate în acest sens fiind femeile rurale 36,2% față de cele urbane 49,5%. Nivelul redus de informare și cunoștințe în domeniu a fost confirmat și de către studiul OSCE/LaStrada „*Practicile existente privind accesul la justiție pentru victimele violenței în familie și realizarea drepturilor la asistență juridică în Republica Moldova*”, potrivit căruia majoritatea victimelor violenței în familie au aflat despre legislația în domeniu și drepturile pe care le dețin abia când au fost plasate în centre. Doar 1/4 dintre victimele intervievate, care au beneficiat de asistență juridică, au declarat că, de fapt, cunoșteau puțin despre legislație și drepturile sale, pentru că au fost informate de către reprezentanții organelor de drept, însă, din cauza stării de criză în care se aflau la momentul apelării, puține dintre acestea au fost capabile să înțeleagă și să memoreze ceva în acest sens.³⁰

Totuși, din numărul total de femei care au menționat că știu despre Legea respectivă, 9 din 10 femei au confirmat că **cunosc și despre existența ordonanțelor de protecție** prevăzute de legea dată. Nu se observă diferențe semnificative privind informarea femeilor-victime (91,7%) și non-victime (89,8%), dar și a femeilor din mediul urban (91,9%) și cel rural (89,1%). Nivelul de informare privind existența măsurilor de protecție variază de la 86% în cazul femeilor în vârstă de 15-24 ani, pînă la circa 95% pentru femeile din grupele de vârstă 25-34 ani și 60-65 ani. Femeile cu studii superioare prezintă cel mai înalt nivel de informare privind măsurile de protecție (93%), iar cel

Figura 23. Ponderele femeilor care cunosc despre existența ordonanței de protecție în total femei intervievate, care au declarat că cunosc despre existența Legii 45, pe medii de reședință, grupuri de vîrstă, nivel de instruire, statut marital și ocupațional, %

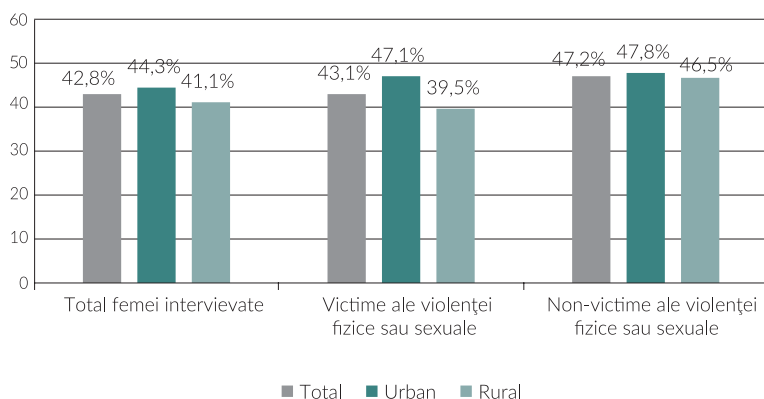
Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

³⁰ OSCE/LaStrada (2014). Practicile existente privind accesul la justiție pentru victimele violenței în familie și realizarea drepturilor la asistență juridică în Republica Moldova. Studiu bazat pe date factologice. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/A5-Raport_DV_24_02_2015.pdf

mai jos nivel îl prezintă femeile cu studii primare (74,2%). Cel mai puțin informate sînt femeile casnice (87%), iar cel mai bine, femeile antrenate pe cont propriu în activitățile non-agricole (95,5%)³¹ (Figura 23).

Însăși percepțiile populației privind caracterul adecvat al **Legii privind prevenirea și combaterea violenței în familie** din perspectiva asigurării de către aceasta a unei protecții reale împotriva violenței, rămîn a fi destul de pesimiste. Astfel, conform datelor studiului BNS „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*”, doar 43% dintre femeile respondente (41,1% din mediul rural și peste 44,3% din cel urban) considerau că legea dată poate asigura o protecție „*de facto*” împotriva violenței în familie. Cele mai sceptice în acest sens sînt femeile-victime ale violenței, dintre care doar 41,3%

Figura 24. Ponderele femeilor-victime și non-victime ale violenței fizice sau sexuale care cred în caracterul adecvat și eficiența Legii 45 de a proteja împotriva violenței în familie, pe medii de reședință, %

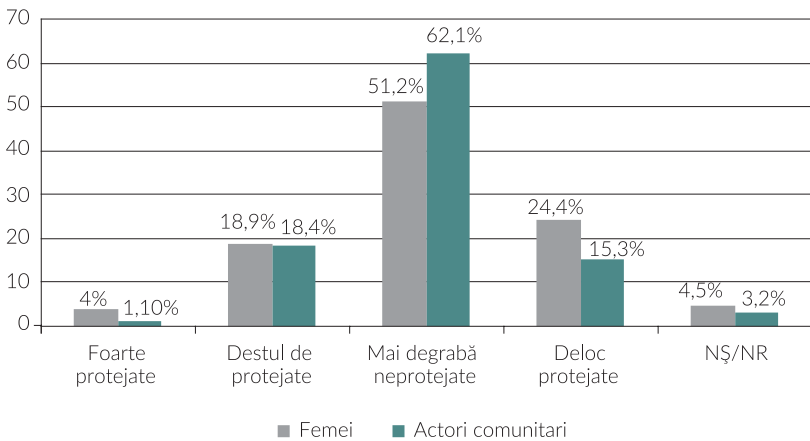

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

considerau că legea respectivă este eficientă, dar și în rîndul femeilor non-victime doar mai puțin de jumătate (47,2%) erau încrezătoare în capacitatea protectivă a acestei legi (Figura 24). În opinia reprezentanților autorităților publice specializate la nivel de raion și comunitate, protecția oferită de legea dată este una parțială, fiind necesară consolidarea mecanismelor de implementare a acesteia, aici fiind menționate aspecte legate de obținerea și de aplicarea ordonanțelor de protecție, lipsa serviciilor specializate

³¹ BNS/UN (2011). Violența față de femei în familie în Republica Moldova. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

Figura 25. Percepțiile populației privind gradul de protecție a femeilor în fața violenței domestice, %

Sursa: Proiectul ADVANCE, „Violența domestică și prevenirea acesteia: percepții asupra fenomenului”, 2012

de plasament și reabilitare la nivel local. Aceste constatări, de altfel, sînt reconfirmate prin rezultatele studiului ADVANCE „Violența domestică și prevenirea acesteia: percepții asupra fenomenului”³², conform cărora circa 73% dintre femeile și peste 77% dintre actorii comunitari³³ intervievați considerau că femeile din Republica Moldova nu sunt protejate în fața violenței domestice, inclusiv 21,4% și, respectiv, 15,3% dintre aceștia susțineau că acestea sînt chiar deloc protejate. (Figura 25).

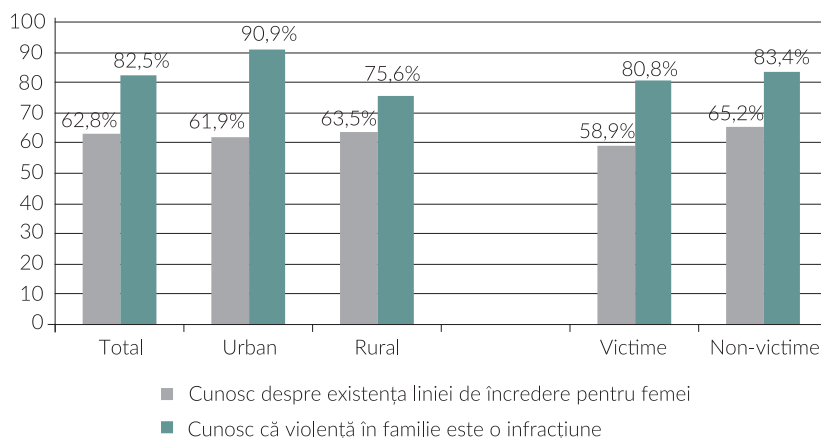
Însăși accesul femeilor victime și potențiale victime ale violenței, inclusiv celei în familie, la serviciile sociale specializate este determinat nu doar de prezența acestor servicii în cadrul comunității sau în proximitatea lor, dar și de nivelul de informare despre existența serviciilor respective, precum și de gradul de conștientizare a acțiunii de violență produsă ca o infracțiune. Datele studiului BNS „Violența față de femeile în familie în Republica Moldova”, arată că doar 62,8% dintre femeile (63,5% din mediul rural și 61,9% din mediul urban), respectiv 65,2% dintre femeile non-victime și 58,9% dintre cele victime cunoșteau despre existența liniei de încredere pentru fe-

³² Proiectul Alleviating Domestic Violence and Abuse through New Community Efforts (ADVANCE) (2012). Violența domestică și prevenirea acesteia: percepții asupra fenomenului. Studiu de referință realizat în raioanele Cahul și Soroca.

³³ Conform metodologiei studiului aceștia au constituit: la nivel raional – viceprimari pe domeniul social, specialiști pe probleme sociale, președinți comisii dezvoltare socială, șef direcții asistență socială, educație, tineret și sport; specialiști direcție asistență socială, la nivel local: primari, secretari de primărie, consilieri, asistenți sociali, ONG, manageri instituții educaționale, agenți economici, lideri religioși, lideri neformali

mei 080088008³⁴. Tendințe similare se mențin și în cazul informării privind caracterul infracțional al acțiunilor de violență în familie, mai informate în acest sens fiind femeile urbane (90,9%) versus cele rurale (75,6%), cele non-victime (83,4%) față de cele victime (80,8%)³⁵(Figura 26 a) și b). De menționat că, gradul de informare este în strinsă corelație cu nivelul de instruire a femeilor, cele cu studii superioare fiind cel mai bine informate despre existența liniei telefonice de încredere (75,2%) și caracterul infracțional al violenței în familie (94,9%). La rîndul său, cel mai scăzut nivel de informare în acest sens a fost atestat în rîndul femeilor cu studii medii generale dintre care doar 51,2% cunoșteau despre existența liniei telefonice de încredere, iar 75% dintre femeile cu studii gimnaziale și 59,7% dintre cele cu studii primare știau că violența în familie este o infracțiune³⁶.

Figura 26 a). Nivelul de informare a femeilor-victime și non-victime ale violenței fizice sau sexuale despre linia de încredere și caracterul infracțional al violenței în familie, pe medii de reședință, %

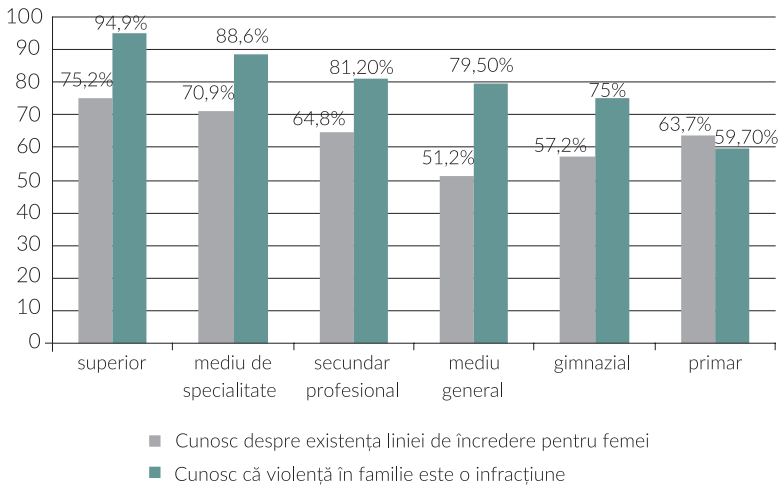
Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

³⁴ Linia telefonică de încredere pentru femei, 0 8008 8008, este gestionată de Centrul Internațional „La Strada” și funcționează din 2 noiembrie 2009.

³⁵ BNS/UN (2011). Violența față de femei în familie în Republica Moldova. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

³⁶ Ibidem.

Figura 26 b). Nivelul de informare a femeilor despre linia de încredere și caracterul infracțional al violenței în familie, după nivelul de instruire, %

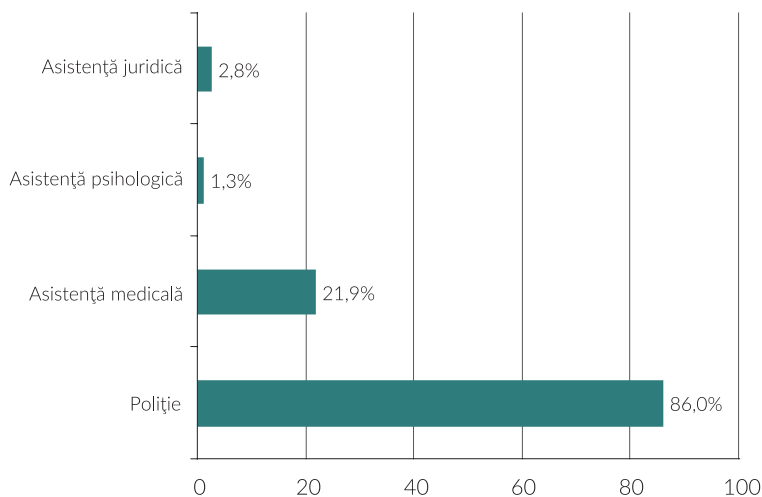
Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

Deși de cele mai multe ori femeile-victime preferă să raporteze cazurile de violență produse asupra acestora familiei, rudelor și/sau prietenilor, totuși, din numărul total al victimelor, care au apelat după ajutor la anumite autorități, marea majoritate, 86%, au apelat la ajutorul poliției, iar circa 21,9% la lucrătorii medicali. Cel mai puțin, însă, acestea s-au adresat pentru asistență juridică (2,8%) și psihologică (1,3%). Nici una dintre victime nu a comunicat despre faptul că s-a adresat pentru serviciile oferite de către ONG-uri sau de către serviciul de asistență socială (Figura 27)³⁷.

Potrivit datelor studiului OSCE/LaStrada „Practicile existente privind accesul la justiție pentru victimele violenței în familie și realizarea drepturilor la asistență juridică în Republica Moldova”, nivelul extrem de jos de cunoștințe juridice le reduce semnificativ accesul victimelor-violenței în familie la justiție. Astfel, acestea în mare parte nu cunosc atribuțiile poliției și procurorului, nu știu că infracțiunea de violență în familie în afara de amendă se sancționează și cu privațiunea de libertate a agresorului. Totodată, lipsa de informații privind posibilitatea obținerii unui apărător gratuit, care poate fi oferit

³⁷ Ibidem.

Figura 27. Ponderea femeilor victime ale violenței în familie care au apelat după ajutor din total femei care s-au adresat la organele abilitate în acordarea suportului, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

din partea ONG-urilor active în domeniu, determină de cele mai multe ori victima (din lipsă de resurse) de a renunța la angajarea unui apărător. Totodată, judecătorii au menționat că, în lipsa unui avocat, victimele-violenței în familie rareori se adresează de sine stătător în instanța de judecată, iar acele care, totuși, ajung în instanță, nu-și cunosc defel drepturile, iar aceștia sînt nevoiți în timpul ședinței judiciare să le informeze și să le explice legislația, pe care acestea de multe ori așa și nu o înțeleg³⁸. Cu toate că **Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie** prevede dreptul victimelor violenței în familie la o asistență juridică primară și calificată gratuită, garantată de stat³⁹, acestea, însă, nu se enumeră printre categoriile eligibile pentru asistența dată în cadrul **Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat**⁴⁰.

Acesul femeilor victime la măsurile și serviciile de asistență și protecție împotriva violenței este influențat și de nivelul de implicare a autorităților competente, ceea ce influențează semnificativ asupra gradului de satisfacție față de suportul primit și încrederii în aceste instituții. Datele studiului BNS „Violența față de femei în familie în

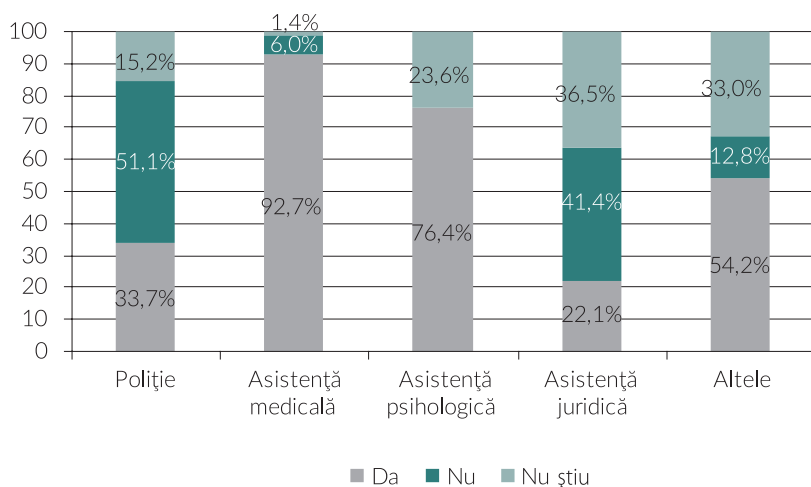
³⁸ OSCE/LaStrada (2014). Practicile existente privind accesul la justiție pentru victimele violenței în familie și realizarea drepturilor la asistență juridică în Republica Moldova. Studiu bazat pe date factologice. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/A5-Raport_DV_24_02_2015.pdf

³⁹ Art. 11, alin. 5 din Legea nr. 45 din 01.03.2007, cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie;

⁴⁰ Legea nr. 198 din 26.07.2007, cu privire la asistența juridică garantată de stat, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=325350>

Republica Moldova” arată că, în pofida faptului că organele de poliție sînt contactate cel mai des de către victime, nivelul de satisfacție față de sprijinul oferit de către acestea este cel mai mic (33,7%). Printre principalele motive ale insatisfacției menționate în acest sens sînt: (i) lipsa de interes în soluționarea adresărilor (74,8%); (ii) ineficiența serviciilor acordate (57,7%) și (iii) tratarea victimelor cu grosolanie, ignoranță și neprofesionalism (32,5%) (Figura 28)⁴¹.

Figura 28. Gradul de satisfacție a femeilor-victime ale violenței de serviciile acordate de către diferite autorități, %

Sursa: BNS, Cercetarea „Violența față de femei în familie în Republica Moldova”, 2011

O serie dintre aceste aspecte au fost confirmate și prin rezultatele raportului tematic „Sinteza cazuistică privind manifestările de violență în familie” al Instituției Ombudsmanului, potrivit căruia printre problemele principale care au condus în condamnarea Republicii Moldova la CEDO au fost: (i) lipsa acțiunilor prompte ale ofițerilor operativi de sector atunci cînd sînt sesizați despre cazurile de violență și chiar atitudinea lor pătinoasă față de agresori; (ii) incapacitatea înlăturării de la domiciliu a agresorului și asigurării executării ordonanței de protecție, și (iii) omisiunea aplicării ordonanței de protecție emise de către instanță. Prin urmare, victimele nu au certitudinea că vor fi protejate de către poliție, iar frica le face să ezite să facă uz sau să renunțe la mecanismele de protecție oferite de stat⁴².

⁴¹ BNS/UN (2011). Violența față de femei în familie în Republica Moldova. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&sidc=350&id=3626>

⁴² CPDOM (2014). Raport tematic. Sinteza privind cazuistica manifestărilor de violență în familie. http://www.ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/cazuistica_manifestarilorde_violenta_domestica2014.pdf

Cel mai înalt grad de satisfacție a femeilor-victime a fost cu referire la serviciile acordate de lucrătorii medicali (92,7%) și de către psihologi (76,4%) (Figura 28). Totodată, printre motivele principale ale nivelului redus de satisfacție de serviciile medicale au fost menționate lipsa de interes și condițiile proaste ale instituției. În cazul serviciilor de asistență juridică, principalele motive identificate de peste 2/3 dintre femei-victime (60,5%) a fost lipsa de interes și gestionarea inefficientă a cazurilor⁴³. De asemenea, este destul de redus și gradul de satisfacție față de implicarea primarilor și asistenților sociali. Conform datelor studiului OSCE/LaStrada „*Practicile existente privind accesul la justiție pentru victimele violenței în familie și realizarea drepturilor la asistență juridică în Republica Moldova*”, o jumătate dintre victimele asistate au indicat că, deși asistentul social și primarul știau despre actele de violență din familia lor, aceștia nu le-au oferit nici o informație despre drepturile ce le au și procedura de apărare a lor. Suplimentar, a fost menționat că, asistentul social și polițistul de sector deseori omit efectuarea vizitelor de monitorizare privind executarea ordonanțelor de protecție, ceea ce constituie un motiv al insatisfacției și credibilității reduse⁴⁴. Un alt aspect, important care influențează asupra victimelor în capacitatea protectivă a asistenței sociale îl reprezintă subdezvoltarea serviciilor sociale specializate pentru victime și agresori la nivel local. La finele anului 2014 la nivel național activau 16 centre care ofereau servicii victimelor violenței în familie, dintre care doar unul era cu statut de refugiu în municipiul Chișinău, celelalte fiind centre maternale sau de protecție a victimelor traficului de ființe umane. Doar un singur centru exista de reabilitare și resocializare a agresorilor⁴⁵.

⁴³ BNS/UN (2011). Violenta față de femei în familie în Republica Moldova. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

⁴⁴ OSCE/LaStrada (2014). *Practicile existente privind accesul la justiție pentru victimele violenței în familie și realizarea drepturilor la asistență juridică în Republica Moldova*. Studiu bazat pe date factologice. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/A5-Raport_DV_24_02_2015.pdf

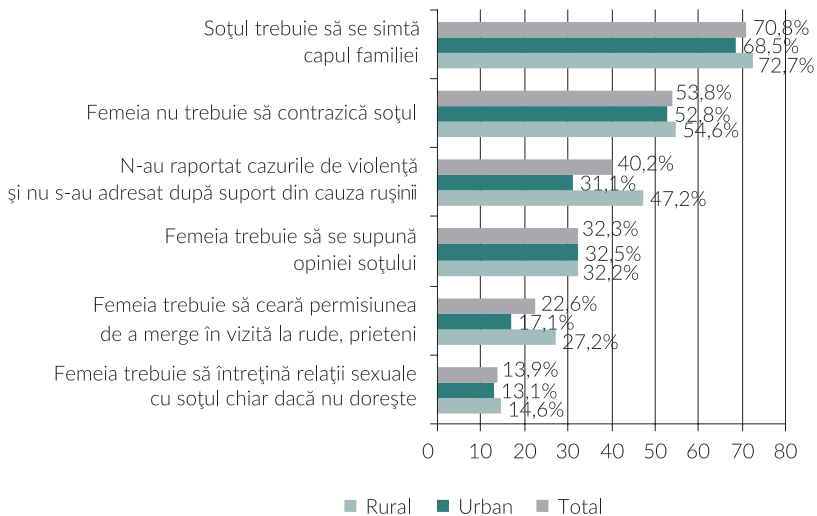
⁴⁵ Concluziile Mesei rotunde: Mecanisme de combatere a violenței domestice în Republica Moldova, probleme și soluții <http://www.ombudsman.md/ro/content/masa-rotunda-mecanisme-de-combatere-violentei-domestice-republica-moldova-probleme-si>

V. Limitări, bariere, obstacole cu care se confruntă femeile victime ale violenței în societate

Analizele efectuate privind violența față de femei, relatează asupra complexității fenomenului datorită multitudinii de factori determinanți ai acestuia care sînt de natură: (i) istorico-culturală, (ii) socială; (iii) economică, (iv) psihologică, precum și (v) instituțională, aceștia servesc și drept bariere ce influențează asupra capacităților femeilor de a trăi într-un mediu sigur neabuziv, precum și de a participa deplin la formarea și utilizarea rezultatelor dezvoltării durabile.

Factorii de natură **istorico-culturală** formează baza vulnerabilității femeilor față de fenomenul violenței. Aici se are în vedere, în special, persistența **stereotipurilor** care insistă asupra inegalității de gen, toleranței cazurilor de violență, rușinii și marginalizării sociale, ceea ce, de altfel, asigură și transpunerea intergenerațională a acestui fenomen. Studiul BNS „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*”

Figura 29. **Percepții și atitudini ale femeilor, victime sau non-victime ale violenței fizice sau sexuale, privind comportamentul violent din partea soțului/partenerului, %**

confirmă persistența pe larg a asemenea percepții menționate chiar de către femei. Astfel, 70,8% dintre acestea consideră că soțul trebuie să se simtă capul familiei, 32,3% agreează ideea că este necesar să se supună opiniei soțului/partenerului chiar dacă ea nu împărtășește aceeași opinie, 53,8% acceptă că femeia nu trebuie să contrazică soțul în prezența altor persoane, sau că trebuie să ceară permisiunea bărbatului de a merge în vizită la rude (22,6%), ba chiar și mai mult, să întrețină relații sexuale cu soțul chiar dacă acest lucru nu și-l dorește (13,9%) (Figura 29). De menționat că, valorile acestor indicatori sînt mai ridicate în mediu rural⁴⁶.

Totodată, 40,2% dintre femei (47,2% din mediul rural și 31,1% din mediul urban) au menționat că motivul **rușinii** a jucat un rol determinant în neraportarea cazurilor de violență produse⁴⁷, astfel, rușinea fiind un factor care restricționează abilitatea femeii de a se proteja.

Aceste constatări de altfel, sînt susținute și de către alte studii efectuate în domeniul dat pe parcursul ultimilor ani. Astfel, datele studiului La Strada privind „*Realizarea drepturilor victimelor violenței în familie în sistemul de asistență și protecție din Republica Moldova*”⁴⁸ relatează că, rușinea și frica de marginalizare a servit drept una dintre cauzele principale ale neadresării femeilor victime ale violenței pentru asistență și protecție.

De asemenea, așa cum a fost menționat și în cadrul capitolului III al prezentei note analitice, comportamentul violent și atitudinile față de violență sînt baze pe experiențele din copilărie, atît ale victimelor, cît și ale agresorilor, ceea ce asigură perpetuarea și replicarea acestora la maturitate. Aceasta vine să reconfirme constatările și cunoștințele pe plan internațional privind corelația între experiența de violență fizică în copilărie și perpetuarea acestui flagel de la generație la generație. În acest sens datele studiului „*Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova*”⁵⁰ realizat de către Centrului pentru Drepturile Femeilor, relatează că peste 70% dintre bărbații participanți la cercetare, în timpul copilăriei au fost supuși violenței fizice și/sau umilinței din partea părinților sau a altor adulți din casă în prezența altor persoane. De asemenea, 22,1% dintre bărbații respondenți au evidențiat că au văzut în copilărie că mama lor era bătută uneori de soț/partener, iar în familiile a 5,2% dintre bărbați aceasta se întîmpla frecvent sau zilnic (Figura 30). În același timp, numărul bărbaților care nu au văzut niciodată ca mama lor să fie bătută este mai mare în rîndul generațiilor mai tinere.

Factorilor de natură istorico-culturală le este asociată și toleranța societății în general față de fenomenul violenței, fapt care se transformă în caracterul ascuns al fenomenului

⁴⁶ BNS (2011). *Violența față de femei în familie în Republica Moldova*. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

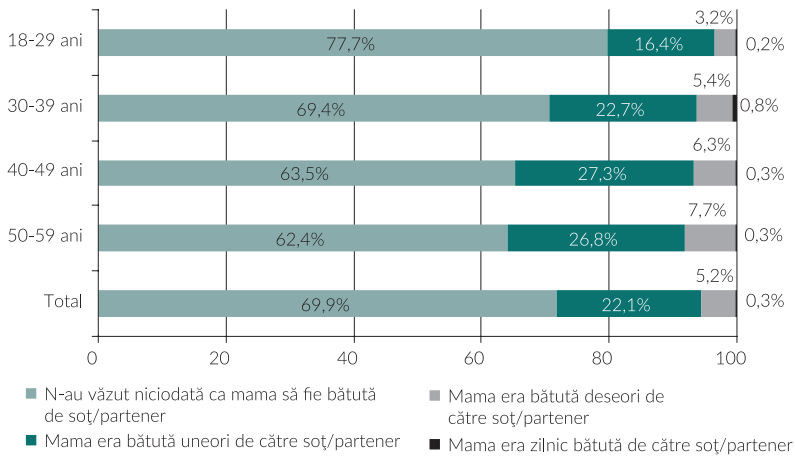
⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ LaStrada (2013). *Studiu privind realizarea drepturilor victimelor violenței în familie în sistemul de asistență și protecție din Republica Moldova*. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Violenta_raport_rom.pdf

⁴⁹ Diferența pînă la 100% constituie non-răspunsurile

⁵⁰ CDF (2015). *Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova*. În baza metodologiei IMADES. http://cdf.md/files/resources/89/Studiu_B%20C4%83rba%C8%9Bii%20C8%99i%20Egalitatea%20de%20gen%20C3%AEen%20Republica%20Moldova.pdf

Figura 30. Proportia bărbaților care au văzut în copilărie că mama lor a fost bătută de soț/partener⁴⁹, %

Sursa: CDF, „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova”, 2015

reflectat prin preferința de a raporta cazurile familiei, rudelor și /sau prietenilor și doar a cazurilor severe autorităților competente. Indicativ aici ar fi compararea prevalenței cazurilor de violență, măsurată în studiul BNS, cu datele privind percepțiile tinerilor intervievați în cadrul studiului La Strada⁵¹. Pe de o parte, femeile din mediul rural sînt victimizate mult mai des decît cele din mediul urban. De exemplu, pe parcursul vieții au fost supuse violenței fizice 30,1% femei din mediul urban și 47,3% din mediul rural⁵². Pe de altă parte, tinerii din mediul urban au apreciat un nivel mai sporit de răspîndire a fenomenului în comunitatea lor (46%), decît cei din mediul rural (30%)⁵³.

La rîndul său **factorii de natură socială** persistenți în societate, cumulați din mai multe studii efectuate în domeniu, sînt exprimați prin: consum de alcool, gelozie, infidelitate, lipsa unui loc de muncă și sărăcie, lipsă de educație, incapacitate de soluționare pe cale pașnică a conflictelor. Acești factori au fost evidențiați în cadrul mai multor studii. Astfel, conform studiului BNS „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*”, 66,5% dintre femeile victime ale violenței fizice și sexuale, 38,7% dintre victimele violenței fizice și 30,2% dintre femeile victime ale violenței psihologice produse pe parcursul vieții, drept motiv principal al acțiunilor respective de violență din partea soțului/partenerului au

⁵¹ CBS-AXA/LaStrada (2014). Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Raport_Violenta_rom.pdf

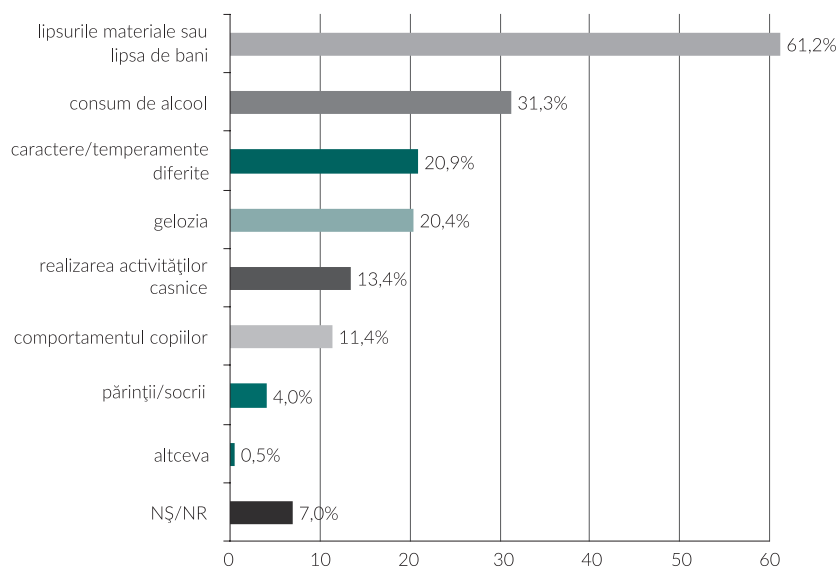
⁵² BNS (2011). *Violența față de femei în familie în Republica Moldova*. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

⁵³ CBS-AXA/LaStrada (2014). Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Raport_Violenta_rom.pdf

menționat consumul excesiv de alcool al acestora. Totodată, lipsa locului de muncă ca motiv al stresului/iritației soțului și comportamentului violent al acestuia pe parcursul ultimului an a fost enunțat de către peste 23% dintre victime ale violenței fizice și sexuale, și celei psihologice, și 24,9% dintre victimele violenței fizice. Cel de-al treilea factor declanșator al acțiunilor violente sînt problemele familiale care au fost comunicate de către 41,7% dintre femeile victime ale violenței psihologice și fizice și de către 43,6% dintre victimele violenței sexuale.⁵⁴

De asemenea, datele studiului CPD „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova” reflectă că, peste 2/3 dintre respondentele femei au indicat drept cauză principală a violenței **consumul de alcool** al bărbatului, pe cînd 1/3 dintre bărbați au indicat ca motiv consumul de alcool al femeii și **infidelitatea** acesteia. În acest context experții au semnalat și **complexele** pe care le au bărbații, dar și **inacțiunile** femeii pentru întreruperea comportamentului violent. De asemenea, circa 1/3 dintre respondenții bărbați și femei au comunicat ca motiv al violenței **incapacitatea de soluționare pe cale pașnică** a conflictelor. Totodată, **migrația** a produs repercusiuni duble asupra fenomenului violenței în familie, pe de o parte contribuind la sporirea acestuia, fapt evidențiat de către 35,6% dintre femei și 33,9% bărbați. Pe de alta parte, însă, aceasta a gene-

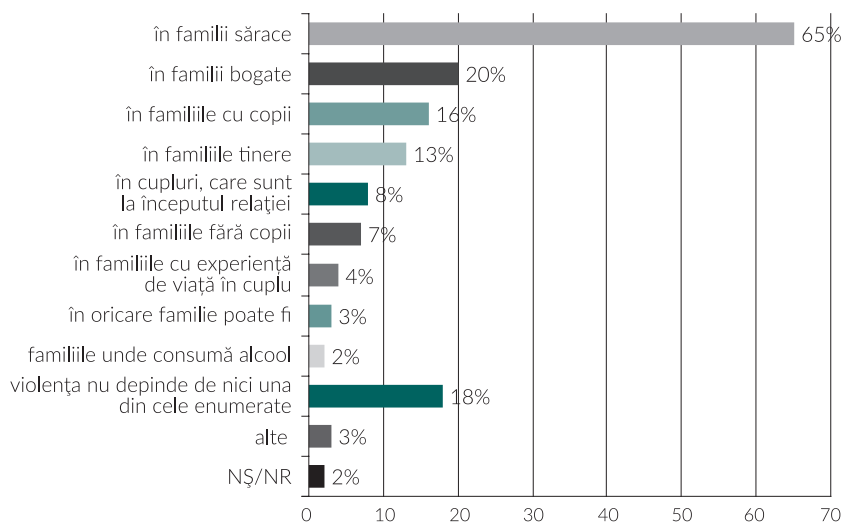
Figura 31. Cauzele apariției problemelor/certurilor în cuplurile respondenților

Sursa: Proiectul ADVANCE, „Violența domestică și prevenirea acesteia: percepții asupra fenomenului”, 2012

⁵⁴ BNS (2011). Violența față de femei în familie în Republica Moldova. Anexe: Tabelul 19. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

Figura 32. Riscul violenței în familie/cuplu, răspuns multiplu, %

Sursa: CBS-AXA/LaStrada, „Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu”, 2014

rat creșterea numărului de femei care **nu tolerează violența** în familie, aceasta fiind susținut de către 51,8% dintre femei și 42,1% dintre bărbați⁵⁵ participanți la studiu.

Motivul **sărăciei** și consumului de alcool, drept cauze principale ale problemelor/ cerurilor care conduc la violență, au fost evidențiate și de către datele studiului „*Violența domestică și prevenirea acesteia: percepții asupra fenomenului*”, realizat în cadrul proiectului Alleviating Domestic Violence and Abuse through New Community Efforts (ADVANCE) în rândul **femeilor** din raioanele Cahul și Soroca în anul 2012 (Figura 31). De asemenea și **tinerii**, intervievați în cadrul studiului La Strada⁵⁶ au menționat că în familiile sărace persistă riscul sporit de violență în familie/ cuplu, ponderea respectivă fiind mai mult decât triplă în raport cu alte tipuri de familie/cupluri (Figura 32).

Un alt grup de factori sînt cei de natură **economică**. Aici ne referim la dependența economică a femeilor față de bărbați din cauza disparităților nedepășite pe piața muncii, precum inegalitatea în angajare și remunerare a muncii, care ulterior se răsfrînge în

⁵⁶ CBS-AXA/LaStrada (2014). Opinii, percepții și experiențe ale tinerilor privind violența în familie/cuplu. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Raport_Violenta_rom.pdf

⁵⁵ CDF (2015). Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova. În baza metodologiei IMADES. http://cdf.md/files/resources/89/Studiul_B%C4%83rba%C8%9Bii%20C8%99i%20Egalitatea%20de%20gen%20C3%AE n%20Republica%20Moldova.pdf

inegalitatea privind mărimea pensiilor. De asemenea, reușita femeilor pe piața muncii, spre deosebire de cea a bărbaților, este afectată de asumarea, aproape exclusiv, de către femei a concediilor de îngrijire a copiilor, fapt care duce la întreruperea ascensiunii carierei profesionale pentru o perioadă de câțiva ani. Totodată, pe lângă activitățile remunerate, femeia exercită o „dublă carieră” ducând pe umerii săi și povara muncii neremunerate ceea ce le reduce semnificativ din timpul liber. Datele studiului BNS privind utilizarea timpului de către populație⁵⁷, relatează că munca neremunerată în gospodărie a femeilor constituie în medie 4,9 ore pe zi din timpul zilnic al acestora, fiind de 2,3 ori mai mult față de timpul bărbaților. Dacă ar putea fi calculată în termeni macroeconomici, valoarea muncii neremunerate prestate de către femei în gospodării pe parcursul unui an de zile, aceasta ar echivala cu valoarea Produsului Intern Brut⁵⁸.

Dependența economică de soțul/partenerul-agresor constituie și unul dintre motivele descurajante pentru raportarea cazurilor de violență. Astfel, femeile sînt puse în situația de a îndura violența deoarece nu au alte alternative, nu dispun de posibilități ca să plece și să-și reconstruiască viața în afara mediului abuziv, adică, să se întrețină pe ele și pe copii, să închirieze o locuință, în special în mediul rural. În calitate de motiv complementar descurajant din perspectivă economică al raportării cazurilor este acela că, foarte des, victimele violenței sînt puse în situația de a lua o decizie înainte de a-l denunța sau nu pe agresor la poliție, pentru că tot ele vor fi acelea care vor fi nevoite, de cele mai multe ori, să achite amenzile aplicate acestuia⁵⁹.

În cazul femeilor independente economic, datele studiului BNS „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*”⁶⁰ reflectă că, în cadrul familiilor, statutul acestora rămîne a fi unul inegal cu capacități reduse de negociere. Peste 1/3 dintre aceste femei sînt victimele ale violenței economice, totodată comportamentul violent al soților/partenerilor este generat adesea și de **complexul de inferioritate** al acestora, care își are rădăcinile în viziunile paternaliste ale societății, unde se susține ideea că bărbatul este capul familiei și aducătorul de venit principal. În acest context, 8 din 10 femei au menționat că s-au confruntat cel puțin o dată pe parcursul vieții cu situația cînd soțul/partenerul a refuzat să dea banii necesari pentru cheltuielile curente ale gospodăriei, iar în cazul a 4 din 10 femei soțul/partenerul preia banii cîștigați de către acestea.

⁵⁷ BNS/PNUD/UN Women/Guvernul Suediei (2015). Importanța muncii neremunerate în Republica Moldova. Notă analitică realizată în baza rezultatelor studiului „Utilizarea timpului de către femeile și bărbații din Republica Moldova”; http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Utilizarea_timpului_RM/Note_analitice_rom/O7_brosur_ROM.pdf

⁵⁸ Estimare realizată în raport cu anul 2012, atunci cînd a fost colectată informația pentru studiul „Utilizarea timpului de către femeile și bărbații din Republica Moldova”

⁵⁹ LaStrada (2013). Studiu privind realizarea drepturilor victimelor violenței în familie în sistemul de asistență și protecție din Republica Moldova. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Violenta_raport_rom.pdf

⁶⁰ BNS (2011). *Violența față de femei în familie în Republica Moldova*. <http://www.statistica.md/pageview.php?l=ro&idc=350&id=3626>

Barierile de natură psihologică sînt generate de stresul post-traumatic și rezultă în neputința victimei de a rupe cercul vicios al violenței, fricii, dezorientării și dependenței de agresor, auto-înviniții și neîncrederii în forțele proprii de a schimba situația, ori încrederii eronate în posibilitatea soluționării problemei de una singură, inclusiv **neîncrederii** în mecanismele de protecție și instituțiile și organizațiile ce le asigură. În acest context, datele studiului BNS „*Violența față de femei în familie în Republica Moldova*”⁶¹ relatează că, 44,7% dintre femei au menționat că nu ar raporta cazurile de violență deoarece cred că acestea sînt problemele lor și ele sînt capabile să le gestioneze singure, fără a apela la ajutorul cuiva. La rîndul său, datele studiului La Strada privind „*Realizarea drepturilor victimelor violenței în familie în sistemul de asistență și protecție din Republica Moldova*”⁶² relatează că, majoritatea femeilor victime ale violenței în familie, care au fost incluse în cercetare, proveneau din familii mamele cărora, la fel, erau victime ale acestui fenomen, ceea ce le-a creat o **obișnuință** cu distorsionare a percepțiilor privind normalitatea în acest sens. Prin urmare, peste jumătate dintre aceste femei, deși erau victime ale violenței în familie, așa și nu s-au adresat pentru asistență și protecție pentru că nu se autoidentificau ca fiind victime ale acesteia⁶³.

Neîncrederea femeilor victime ale violenței în mecanismele de protecție și în siguranța pe care acestea le pot oferi reprezintă la fel un factor determinant al sub-raportării cazurilor. Astfel, studiul *ADVANCE* „*Violența domestică și prevenirea acesteia: percepții asupra fenomenului*” sugerează că **frica** este principala cauză a gradului scăzut de protecție împotriva violenței domestice. Însă, este necesar de a atenționa asupra faptului că sentimentul de frică nu se referă doar la agresor. Pe de o parte, frica de pedeapsa din partea agresorului subliniază o dată în plus neîncrederea în sistemul și organele de protecție a drepturilor omului, iar frica de răzbunarea agresorului este asociată, în viziunea victimei, cu **cadrul instituțional subdezvoltat** (nu există instituții care se ocupă de protecția împotriva violenței – 17,9%), dar și cu neîncrederea în aceste instituții (15,9%).

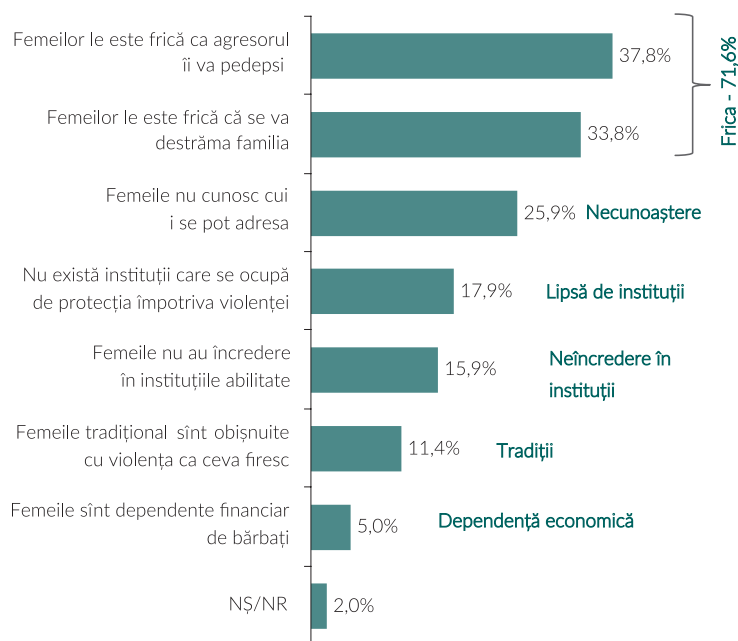
Pe de altă parte, frica reiese și din **dependența multidimensională** a femeii aflate în relații conjugale, atât de natură economică, cît și de control social. O treime din femeile intervievate remarcă frica generală a femeii în fața unei eventuale destrămări a familiei. Această frică este bazată, în mare parte, pe dependența femeii în cadrul familiei, are o natură tradițională, cînd nu neapărat asigurarea materială a propriei persoane este lucrul care o îngrijorează pe victimă în eventualitatea destrămării familiei, ci **asigurarea materială a copiilor**.

⁶¹ BNS (2011). *Violența față de femei în familie în Republica Moldova*.

⁶² LaStrada (2013). *Studiu privind realizarea drepturilor victimelor violenței în familie în sistemul de asistență și protecție din Republica Moldova*. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Violenta_raport_rom.pdf

⁶³ *Calculul autorului în baza datelor studiului LaStrada privind realizarea drepturilor victimelor violenței în familie în sistemul de asistență și protecție din Republica Moldova*. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Violenta_raport_rom.pdf

Figura 33. Factorii de ordin psihologic care împiedică victima de a rupe cercul vicios al violenței în familie

Sursa: Proiectul ADVANCE, „Violența domestică și prevenirea acesteia: percepții asupra fenomenului”, 2012

Aceștia, aproape în totalitatea cazurilor, rămîn în custodia mamei, care este responsabilă de întreținerea lor din motivul lipsei unor mecanisme eficiente de a impune tatăl să contribuie în mod adecvat la întreținerea materială a copiilor după divorț. În plus, caracterul tradițional al acestui factor îl apropie de altul, evidențiat în cadrul studiului, și anume că violența nu este un fenomen nou pentru societatea moldovenească, ci se regăsește în **tradițiile istorice** ale societății – „femeile sînt obișnuite cu violența” (11,4%) (Figura 33).

Este necesar de menționat și **informarea insuficientă**, precum și subdezvoltarea, inclusiv lipsa la nivel local a **serviciilor sociale** specializate pentru asistență și protecție a victimelor violenței, precum și celor de resocializare și reabilitare a agresorilor, reprezintă un factor complementar care diminuează din gradul de credibilitate în mecanismul existent de protecție și raportare a cazurilor produse.

Generalizate din mai multe studii și analize în domeniu, **barierele de ordin instituțional** cu care se confruntă femeile victime ale violenței, inclusiv cele în familie, sînt exprimate prin: (i) persistența și transpunerea valorilor patriarhale la nivel instituțional care împiedică abordarea violenței drept o problemă socială și tragerea la răspundere a agresorilor; (ii) rolul pasiv pe care îl adoptă unii primari, membri ai Echipei Multi-Disciplinare, dar și asistenții sociali, față de cazurile de violență petrecute în familii și comunitate; (iii) intervenția tardivă și de multe ori pătinoasă a reprezentanților instituțiilor de ordine și securitate publică în cazurile sesizate; (iv) incapacitatea asigurării unei siguranțe și a unei protecții *de facto* datorită imposibilității izolării de la domiciliul a agresorului, inclusiv asigurării și controlului în aceste condiții a executării ordonanței de protecție; (v) omisiunea aplicării măsurilor de protecție la emiterea ordonanței de protecție de către instanțele judecătorești⁶⁴; (vi) accesul limitat la justiție datorită incapacității de achitare a taxelor pentru judecată și angajare a unui avocat, cauzată de ne-eligibilitatea pentru obținerea asistenței juridice garantate de stat⁶⁵; (vii) dificultăți în colectarea probelor cu garantare a confidențialității victimei; (viii) dificultăți de pornire a dosarelor, în special în cazurile de violență psihologică, din lipsa psihologilor în comunitățile rurale, altor specialiști instruiți sau a unor centre care ar putea oferi astfel de expertize cu caracter probator; și, nu în ultimul rînd, (ix) subdezvoltarea rețelei de servicii sociale specializate pentru asistență și protecție a victimelor și pentru reabilitare a agresorilor; (x) inconsistența serviciilor sociale oferite, precum și minimalizarea efectului acestora prin reîntoarcerea victimei în mediul abuziv și (xi) lipsa unui sistem integru de monitorizare, bazat pe date și indicatori statistici, care ar permite de a urmări evoluția fenomenului în întregime⁶⁶.

⁶⁴ CPDOM (2014). Raport tematic. Sinteză privind cazuistica manifestărilor de violență în familie. http://www.ombudsman.md/sites/default/files/document/attachments/cazuistica_manifestarilorde_violenta_domestica2014.pdf

⁶⁵ Legea nr. 198 din 26.07.2007, cu privire la asistența juridică garantată de stat. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=325350>

⁶⁶ BNS (2011). Violența față de femei în familie în Republica Moldova.; LaStrada (2013). Studiu privind realizarea drepturilor victimelor violentei în familie în sistemul de asistență și protecție din Republica Moldova. http://www.lastrada.md/publicatii/ebook/Violenta_raport_rom.pdf

Concluzii și recomandări

În Moldova violența afectează în mod special femeile din motivul persistenței stereotipurilor și convingerilor privind rolurile tradiționale patriarhale de gen în familie și societate. Însăși violența, ca fenomen social, implică în sine două forme de derulare propriu-zisă – violența domestică (din partea soțului/partenerului, altor rude din familie) și actele de violență produse de alte persoane asupra femeilor în cadrul comunității, prima formă având loc mult mai frecvent. Astfel, conform studiilor existente, fiecare a șasea femeie pe parcursul vieții a fost supusă cel puțin unei forme de violență în familie, iar circa 6% dintre acestea în afara familiei, 12% din numărul total de femei au fost supuse mai multor forme de violență (psihologică, fizică și sexuală). Astfel, în raport cu violența în familie, frecvența cazurilor de violență fizică produsă asupra femeilor în afara familiei este cu mult mai redusă.

Dimensiunile fenomenului violenței asupra femeilor în general, și în familie în particular, rămân a fi subestimate. În mare parte aceasta se datorează gradului destul de ridicat al subraportării cazurilor produse, cauzate de factori precum: (i) convingerile stereotipizate stigmatizante ale societății, rușinea; (ii) efectele stresului post-traumatic; (iii) dependența materială de agresor și frica de provocare a creșterii intensității abuzurilor; (iv) subdezvoltarea serviciilor specializate, în special în comunitățile rurale, și cunoștințe insuficiente despre măsurile de protecție existente și (v) credibilitatea redusă în capacitățile instituțiilor și organizațiilor cu funcții de protecție.

Violenței în familie sînt supuse preponderent femeile din mediul rural, mai pronunțată prevalența fenomenului dat pe parcursul vieții fiind în rîndul celor de 45-59 ani. Totodată, și peste jumătate dintre femeile mai tinere, în vîrstă de 15-44 ani, se confruntă cu cazuri de violență în familie. Nivelul de instruire, statutul ocupațional, dar și cel marital, corelează cu vulnerabilitatea față de violența în familie. Astfel, cele mai expuse în acest sens sînt femeile cu nivel de studii mai scăzut, angajate pe cont propriu în activitățile agricole, femeile divorțate sau separate și cele văduve. Peste 1/3 dintre femeile-victime a cel puțin unei forme de violență în familie pe parcursul vieții au un nivel de studii mai mare decît partenerii lor, pe cînd fiecare a doua femeie-victimă a violenței dispune de același nivel de educație precum soțul/partenerul. În general, rata de prevalență a violenței este mai mică atunci cînd soțul are un nivel de studii mai înalt sau ambii soți/parteneri au același nivel de studii.

În cazul violenței asupra femeilor produse în afara familiei, cele mai vulnerabile pe parcursul vieții sînt femeile tinere, din mediul urban, cu un nivel de instruire secundar profesional sau mediu de specialitate, care trăiesc în relații de concubinaj. Frecvența cazurilor acestei forme de violență este multiplă, iar agresorii sînt preponderent persoane din anturajul femeii, adică părinți, frați/surori, socri, rude sau profesori.

Formele de violență la care sînt supuse femeile sînt multiple, însă recunoscute de către populație ca atare rămîn a fi formele fizică sau verbală, iar pămăuirile sau îmbrăncelile, de cele mai multe ori, nici nu sînt percepute ca acțiuni violente (chiar dacă fiecare a 3-a femeie a fost pămăuită și fiecare a 4-a femeie a fost îmbrăncită măcar o dată pe parcursul vieții).

Familia de origine, dar și experiențele din copilărie, trăite în procesul de socializare, joacă un rol determinant asupra formării viziunilor și atitudinilor față de violență, replicării acesteia la maturitate și transmiterii intergeneraționale. Violența în familie asupra mamelor creează o deprindere și o distorsionare a percepțiilor, în acest sens, ale fiicelor acestora, care, ajungînd la maturitate și confruntîndu-se cu fenomenul dat, de cele mai multe ori, nici nu se autoidentifică ca fiind victime ale acestuia.

Factorii care provoacă violența sînt multipli și interdependenți, aceștia servesc, totodată, drept bariere ce influențează asupra capacităților femeilor de a trăi într-un mediu sigur neabuziv, precum și de a participa deplin la formarea și utilizarea rezultatelor dezvoltării durabile. Factorii de natură *istorico-culturală* au la bază persistența stereotipurilor privind inegalitatea genurilor, aceștia fiind percepuți și înseși de către femei ca: supunere opiniei soțului/partenerului chiar dacă acestea împărtășesc alt punct de vedere, neacceptării contrazicerii soțului în prezența altor persoane, solicitării permisiunii bărbatului pentru a merge în vizită la rude, etc. Acestui grup de factori este asociată și toleranța societății, în general, față de fenomenul violenței.

Astfel, pentru reducerea intensității acestui fenomen în conștiința populației, sînt necesare **acțiuni de informare și promovare** a egalității de gen și non-toleranței violenței, care să ajute la educarea populației în depășirea viziunilor stereotipizate. În acest context, un rol important în următorii ani ar urma să revină sistemului de educație, mass-media și societății civile.

Sînt deosebit de importanți și *factorii de natură socială*, precum consumul de alcool, gelozia, infidelitatea, lipsa unui loc de muncă și sărăcia, lipsa de educație, incapacitatea de soluționare pe cale pașnică a conflictelor, care au fost nominalizați în studiile în domeniu, printre principalele cauze ale problemelor/certurilor care conduc la violența în familie. Totodată, migrația ca fenomen social a produs repercusiuni duble asupra fenomenului violenței în familie, pe de o parte, contribuind la sporirea acestuia, pe de alta parte, însă, generînd creșterea numărului de femei care nu tolerează astfel de acțiuni asupra sa în familie.

Un alt grup de factori sînt cei de natură *economică*, precum dependența economică a femeilor față de bărbați din cauza disparităților pe piața muncii, inegalității în remunerarea muncii și angajare, rezultată în mărimea mai mică a pensiilor. Reușita femeilor în piața muncii, spre deosebire de cea a bărbaților, este afectată de asumarea aproape exclusiv de către femei a concediilor de îngrijire a copiilor, fapt care duce la întreruperea ascensiunii carierei profesionale pentru o perioadă de câțiva ani. Aici sînt necesare **politici adec-**

vate pe piața muncii, care ar exclude discriminarea la angajare, care *de facto* conduce la disparitățile privind remunerarea muncii. De asemenea, sînt necesare și **măsuri active** în cadrul politicilor familiale, **care ar stimula și susține participarea** în măsură egală a soților la creșterea și îngrijirea copiilor. Un exemplu în acest sens ar fi experiența Suediei, care a divizat perioada concediilor de creștere și îngrijire a copiilor între soți/parteneri, oferindu-le opțiunea fiecăruia să-și aleagă o perioadă pe care o consideră mai convenabilă din cadrul acestuia. Suplimentar, sînt necesare și **mecanisme** eficiente, lucrative, care ar impune bărbatul/tatăl să contribuie în mod adecvat la întreținerea materială a familiei, copiilor după divorț, ceea ce ar contribui la reducerea acceptării fenomenului.

Factorii de natură *psihologică* sînt generați de stresul post-traumatic și rezultă în neputința victimei de a rupe cercul vicios al violenței, fricii, dezorientării și dependenței de agresor, auto-învinuirii și neîncrederii în forțele proprii de a schimba situația, ori încrederii eronate în posibilitatea soluționării problemei independent, inclusiv neîncrederii în mecanismele de protecție și instituțiile și organizațiile ce le asigură. În acest context este necesară dezvoltarea și **consolidarea serviciilor de suport și consiliere psihologică la nivel local**, astfel încît să poată fi asigurată intervenția promptă în cazurilor de stres post-traumatic pentru reducerea victimizării repetate, precum și oferirea constatării a gradului prejudiciului cauzat.

La rîndul său, factorii de ordin *instituțional* cu care se confruntă femeile victime ale violenței sînt exprimați prin: (i) persistența și transpunerea valorilor patriarhale la nivel instituțional, care rezultă în adoptarea unui rol pasiv, sau uneori formal, în abordarea violenței în familie, ceea ce, de altfel, reduce gradul de încredere a victimelor în instituțiile specializate; (ii) nivelul scăzut de informare referitor la drepturile pe care le dețin, ceea ce influențează semnificativ asupra accesului la măsurile și serviciile de protecție existente, inclusiv accesului la justiție; (iii) nivelul subdezvoltat la nivel local al serviciilor sociale specializate pentru victime și agresori.

Prin urmare, **o abordare complexă a măsurilor de combatere a fenomenului este absolut necesară**, ceea ce justifică încă o dată asupra necesității aderării Republicii Moldova la *Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și violenței domestice* (Convenția de la Istanbul⁶⁷), dar și realizării setului de propuneri formulate de către societatea civilă în cadrul *Agendei Egalității de Gen*⁶⁸. De asemenea, este necesară crearea unui **sistem de monitorizare integru** bazat pe indicatori statistici și resurse informaționale automatizate, care ar permite urmărirea evoluției fenomenului în întregime și elaborării și direcționării politicilor bazate pe date.

⁶⁷ Convenția de la Istanbul fost adoptată de Comitetul de Miniștri ai Consiliului Europei la dat de 7 aprilie 2011. A fost deschisă pentru semnare la data de 11 mai 2011 cu ocazia celei de-a 121 Sesiunii a Comitetului de Miniștri care a avut loc în Istanbul. Urmare a celei de-a 10 ratificare operată de statul Andorra la data de 22 aprilie 2014, Convenția a intrat în vigoare la data de 1 august 2014. Până în prezent Convenția a fost semnată de 20 de state și ratificată de 18 State părți cum sunt: Albania, Andorra, Austria, Bosnia și Herțegovina, Danemarca, Finlanda, Franța, Italia, Malta, Monaco, Muntenegru, Polonia, Portugalia, Spania, Serbia, Slovenia, Suedia și Turcia;

⁶⁸ Agenda Egalității de Gen. Propuneri pentru programul de guvernare în domeniul promovării egalității de gen 2014-2018. <http://cdf.md/rom/news/propuneri-pentru-promovarea-egalitatii-de-gen>.

